

Marjo Ranta-Pitkänen

Kyselytutkimus lomitusten onnistumisesta robottilypsytiloille sekä tilojen lomittajille Toholammin paikallisyksikön alueella

Opinnäytetyö

Kevät 2011

Maa- ja metsätalouden yksikkö Ilmajoki
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Kotieläintuotanto

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Maa- ja metsätalouden yksikkö Ilmajoki

Koulutusohjelma: Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Kotieläintuotanto

Tekijä: Marjo Ranta-Pitkänen

Työn nimi: Kysely lomitusten onnistumisesta robottilypsytiloille sekä tilojen lomittajille Toholammin paikallisyksikön alueella.

Ohjaaja: Eliisa Kallio

Vuosi: 2011

Sivumäärä: 77

Liitteiden lukumäärä:13

Robottilypsy tuo uudenlaisia asetelmia lypsykarjan hoitoon, kun lypsytyö automatisoidaan. Muutoksia tulee erityisesti työpäivän kulkuun, työn luonne sekä työaika muuttuvat. Robottilypsy antaa tietyllä tapaa vapauden aikatauluun sidotusta ja fyysisesti raskaasta lypsytyöstä, tämä mahdollistaa paremman keskittymisen eläinten hyvinvointiin sekä terveyden seurantaan. Robottilypsyn myötä korostuvat eläintenhoitajan ammattitaitovaatimukset, mikä asettaa myös lomittajille vaatimuksia kehittää ammattitaitoaan tekniikan kehittyessä. Lomituksen työnkuva on muuttunut melko oleellisesti robottilypsytiloilla.

Opinnäytetyön aiheen valinta liittyy siihen, että lomituskäytännöt eri robottitiloilla vaihtelevat. Päivystystavat poikkeavat jonkin verran tilojen kesken toisistaan, eikä lomatoimistolla ole antaa yhtenäisiä käytäntöjä lomitusten suorittamisiin.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää lypsyrobottitilojen ja robottitiloilla työskentelevien lomittajien näkökulmia lomitusten toteuttamisiin. Kyselyn tulosten perusteella saatiin tietoa siitä, miten robottitilojen lomitukset tällä hetkellä hoidetaan ja missä asioissa on tulevaisuudessa parannettavaa. Toimeksiantajana tässä opinnäytetyössä oli Toholammin lomatoimisto. Toivon mukaan teetetyin kyselyn tuloksista on apua lypsyrobottitilojen lomittajille ja maatalousyrittäjille tulevaisuudessa.

Avainsanat: robottilypsy, lomitukset

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Ilmajoki school of Agriculture and Forestry

Degree programme: Agriculture and Rural Development

Specialisation: Domestic Animal Management

Author: Marjo Ranta-Pitkänen

Title of thesis: Literary survey of Toholampi`s local robotic milking farms and how successful their relief workers have been.

Supervisor: Eliisa Kallio

Year: 2011

Number of pages: 76

Number of appendices: 13

Robotic milking brings new kinds of set-ups for looking after dairy cattle when milking has been automatized. There will be changes especially in the working day, the farm workers` job description and also their working hours will change totally. Robotic milking gives, in a way, freedom from tight schedules and the physically hard work of milking. This enables a better focusing on the animal`s welfare and the monitoring of their health. When robotic milking is installed the cattleman`s skills will become more important for observing the animal`s welfare. The job description of a farmer`s locum has therefore essentially changed. The title of the thesis is based on the fact that the farmer`s locum work varies greatly from farm to farm. The aim of the thesis was to find out the viewpoints of both the robotic milking farm owners and their relief workers on how farmer`s locum work should be arranged in the future.

The literary survey was sent to a 21 robotic milking farms and 22 relief workers. The results of the survey were not a surprise. Farmers were quite pleased with the relief workers and with Toholampi`s administration of the farmer`s locums. Very few of the farmers were displeased with the relief workers. Some of the farmers suggested that there should be more pay or some extras for the relief workers. Relief workers were also quite pleased with their work, but wanted more education on how to use the milking robots. The relief workers also wanted to highlight the fact that the farmers should have written instructions on their farms to make relief workers jobs easier; because there is so much automation.

Keywords: robotic milking, farmer`s locum.

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Taulukko- ja kuvioluettelo.....	6
1 JOHDANTO.....	7
2 MAATALOUSLOMITUS SUOMESSA.....	8
2.1 Nykyinen maatalouslomitussjärjestelmä pääpiirteittäin.....	9
2.1.1 Lomituspalveluudet.....	11
2.1.2 Toimeenpano.....	11
2.1.3 Maatalouslomittajat.....	12
2.1.4 Kustannusten korvaaminen.....	13
3 LOMITUSPALVELUN LAINSÄÄDÄNTÖ.....	15
3.1 Maatalousyrittäjää koskeva laki.....	15
3.1.1 Vuosilomaan oikeutettu maatalousyrittäjä.....	15
3.1.2 Sijaisapuun oikeutettu maatalousyrittäjä.....	16
3.1.3 Vuosiloman pitämistä koskevat rajoitukset.....	16
3.2 Maatalouslomittajaa koskeva laki.....	19
3.3 Lomatoimistoa koskeva laki.....	19
3.3.1 Palvelusuunnitelma.....	19
3.3.2 Päätöksenteko.....	20
3.3.3 Lomituspalvelujen järjestämistavat.....	21
3.3.4 Maksullinen lomittaja-apu.....	21
4 LOMITTAJIEN TYÖEHTOSOPIMUS.....	22
5 PAIKALLISYKSIKÖN LOMITUSPALVELUT.....	23
6 LOMITTAJIEN KOULUTUS.....	24
7 LOMITTAJAN TYÖNKUVA.....	25
8 LOMITTAJIEN TYÖTEHTÄVÄT ROBOTTILYPSYTILOILLA.....	27
9 ROBOTTILYPSYJÄRJESTELMÄ SUOMESSA.....	28
9.1 Robotin toimintatavat.....	28
9.2 Maidon määrä ja laatu.....	31
10 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	34
11 TULOKSET.....	35

11.1 Yleistä	35
11.2 Lomituspalvelut	40
11.3 Hallinto	51
11.3 Lomittajien kyselyn tulokset	53
12 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	56
LÄHTEET	61
Liitteet	64

Taulukko- ja kuvioluettelo

Taulukko 2. Yrittäjien lukumäärä tilalla.....	35
Taulukko 3. Yrittäjien lukumäärät suhteutettuna lypsyrobottien määrään tilalla.	37
Taulukko 4. Tilalla lomitukset tekee.	41
Taulukko 5. Lomittajien koulutuksessa olisi panostettava.....	45
Taulukko 6. Lomittajien koulutuksen järjestäminen robotin käyttöön.	46
Taulukko 7. Lomittajien työtehtävät tilalla.	49
Taulukko 8. Yrittäjien avoin palaute kyselystä.....	53
Kuva 1. Lypsyrobottien määrä tilalla.	36
Kuva 2. Kuinka kauan lypsyrobotti on ollut tilalla käytössä.	38
Kuva 3. Robottimerkkien jakautuminen.....	39
Kuva 4. Tiloilla hälytysten määrä keskimäärin.	39
Kuva 5. Yrittäjien arvio työnmenekin muutoksesta tilalla.	40
Kuva 6. Kuuluuko tila lomarenkaaseen.....	41
Kuva 7. Yrittäjien tämän hetken tyytyväisyys kunnan lomituspalveluihin.	42
Kuva 8. Lomittajien määrä tilalla kerralla suhteutettuna tilalla olevien yrittäjien lukumäärään.	43
Kuva 9. Yrittäjien mielipide lomittajien osaamisesta ongelmatilanteissa tilalla.	44
Kuva 10. Tilojen lomituspäivien lukumäärä vuodessa verrattuna tilan yrittäjien lukumäärään.	47
Kuva 11. Lomittajan työaika vuorokaudessa vuosiloman osalta.	48
Kuva 12. Yrittäjien mielipide lomittajan työajan riittävydestä tilalla.	50
Kuva 13. Tuetun maksullisen lomittaja-avun käyttö tiloilla.	50
Kuva 14. Onko tilalla ollut yleensä sama lomittaja.	51
Kuva 15. Onko mielestänne tiedonkulku hallinnon ja tilan välillä hyvä.....	52

1 JOHDANTO

Viime vuosina tilakoot ovat kasvaneet ja työmenetelmät uudistuneet sekä automatisoituneet. Siitä johtuen robottilypsytilojen määrä on Suomessakin lisääntynyt, ja määrä lisääntyy edelleen. Ammattitaitoisten lomittajien saantia on vaikeuttanut muun muassa työn osa-aikaisuus. Tilojen vaihtuvuus ja työnkuvan haasteellisuus karsivat omalta osaltaan sellaisia henkilöitä, joille lomittajan työ ei vain yksinkertaisesti sovi. Maatalousyrittötoiminnan muutokset tulisi huomioida lomituspalveluja kehitettäessä ja ammattitaitoisten lomittajien saantia tulisi edistää. Erityisesti robottilypsytilat tarvitsevat ammattitaitoista työvoimaa.

Lomittajien ammattitaitoa voitaisiin pitkällä aikavälillä parantaa lisäämällä lomittajien maatalousyrittökohtaista perehdyttämistä ja vakinaistamalla lomittajien oppisopimuskoulutus osaksi lomituspalvelujärjestelmää. Hallinnon toimivuutta voitaisiin parantaa edistämällä lomituksen hallinto henkilöstön tavoitettavuutta myös virka-ajan ulkopuolella, millä parannettaisiin koko lomituspäijestelmän toimivuutta. Käytäntöjen yhtenäistämistä ja hyvien lomituspäijestelukäytäntöjen leviämistä eri paikkakunnilla tulisi edistää. Toimintatavat hälytysten vastaanottamisessa, kuittaamisessa ja päiyvystämisessä on suunniteltava niin, että yrittäjät voivat huoletta jättää tilansa lomittajalle lomansa ajaksi.

Opinnäytetyö tehtiin tilaustyönä Toholammin paikallisyksikölle. Oma kiinnostus sekä kokemukset lomitustyöstä rajasivat aiheen tähän. Lisäksi kotitilallani on tällä hetkellä kaksi lypsyrobotia käytössä. Omakohtaiset kokemukset robottilypsystä helpottivat tässä työssä hahmottamaan työkuvaä tilalla.

2 MAATALOUSLOMITUS SUOMESSA

Suomessa maatalouslomitusta on toteutettu vuodesta 1974 lakisääteisenä palveluna. Vähäisinä muutoksina vuoden 1997 alussa ovat tulleet nykyinen maatalousyrittäjien lomituspäalvelulaki (1231/1996), sekä siihen liittyvä asetus (1333/1996). (Maatalouslomituksen kehittämistyöryhmän muistio, 2001).

Maatalouslomitujärjestelmän tultua Suomeen 1970-luvun lopulla, lomitushenkilöstöä koulutettiin voimakkaasti 1990-luvun alkuvuosiin saakka. Samoin kehitettiin myös itse lomitujärjestelmää. Sen jälkeen lomittajan ammattiin suuntautui painetta henkilöstön vähentämiseen. Tähän vaikuttivat valtion säästötarpeet sekä maatilojen lukumäärän voimakas supistuminen. Lomituspäalveluja ryhdyttiin kehittämään enemmän yrityspohjaiseksi kunnallisen palvelun sijaan. Vaatimustaso lomituspäalvelujen laadun suhteen kasvaa maaseudun yrityksissä, koska tilakoot kasvavat ja tuotanto teknistyy yhä enemmän. Lisävaatimuksia niin viljelijän kuin lomittajankin työhön tuo se, että elintarvikesektorille pyritään luomaan alkutuotannosta jakeluun aukoton laatu ketju. (Lomituspäalveluyrittäjien ja tuotannosta luopuneiden maatalousyrittäjien urasuunnitteluhanke 1.5.1998-30.6.2000)

Maatalous on pitkään kehittynyt niin, että maatalousyri tysten lukumäärä ja niissä työskentelevien henkilöiden määrä on vähentynyt, mutta tilojen koko ja tuotantomäärä on koko ajan kasvanut. Suomessa oli vuonna 1997 noin 55 000 vuosilomaa käyttänyttä maatalousyrittäjää. Vuosilomaa käyttäneitä maatalousyrittäjiä oli vuonna 2005 noin 35 000. Tästä siis voidaan jo nähdä yrittäjien määrän supistuminen, vuosiloman käytön osalta. (Maatalouslomituksen kehittämismahdollisuuksia selvittäneen työryhmän muistio. 2006).

Maataloustuotteista saatavat hinnat ovat laskeneet Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan vaikutuksesta. Samalla maatalousyrittäjien taloudellinen tilanne on vaikeutunut, kun tuotantokustannukset ovat nousseet ja kilpailu on kiristynyt. Maatalousyrittäjät ovat pyrkineet parantamaan tuottavuuttaan monin eri tavoin. Maatalousyri tysten kokoa on kasvatettu sekä kotieläinten määrää

lisätty. Tilat ovat erikoistuneet tuotantotoiminnassaan tai harjoittaneet perinteisen maataloustuotannon ohella liitännäisyrittäjätoimintaa parantaakseen tuotannon kannattavuutta. (Maatalouslomituksen kehittämismahdollisuuksia selvittäneen työryhmän muistio. 2006).

Maatalousyrittäjältä vaaditaan nykyisin monipuolista osaamista, mikä onkin osaltaan kasvattanut yrittäjien fyysisiä ja henkisiä vaatimuksia. Perinteisen maataloustuotannon edellyttämä ammattitaito ei enää riitä. Markkinoiden ja tukipolitiikan vaatimukset uudistuvat vähän väliä, joihin maatalousyrittäjien on perehdyttävä teknologian kehittymisen lisäksi. Maatalousyrittäjien täytyy myös osata arvioida lukuisten erilaisten tekijöiden vaikutusta omaan yritykseensä ja tuotantosuuntaansa pitkällekin tulevaisuuteen. (Maatalouslomituksen kehittämismahdollisuuksia selvittäneen työryhmän muistio. 2006)

Vaatimusten lisääntyä maataloudessa lomituspalvelujen merkitys maatalousyrittäjien hyvinvoinnin edistäjänä on entisestään korostunut. Toimiva lomituspalvelujärjestelmä on tärkeä erityisesti kotieläintuotannoyrittäjille, jotka ovat päivittäin sidottuja kotieläinten hoitoon. Vuosiloman tarkoituksena on edistää kotieläinten hoitoon sidottujen maatalousyrittäjien työssä jaksamista. Lomituspalveluiden merkitys yrittäjille on kasvanut kustannustehokkuuden ja tuotannon laadun kiristymisen johdosta. Lomituspalvelu tarjoaa mahdollisuuden maatalousyrittäjälle irrottautua jokapäiväisestä työstään. (Maatalouslomituksen kehittämismahdollisuuksia selvittäneen työryhmän muistio. 2006).

2.1 Nykyinen maatalouslomitussjärjestelmä pääpiirteittäin

Maatalousyrittäjä, joka on vakuutettu MYEL- vakuutuksella maatalousyrittäjien lomituspalvelulain mukaisesti, on oikeutettu sijaisapuun ja vuosilomaan. Sijaisapulomitus on maksullista. Mela ilmoittaa MYEL- vakuutetuille sijaisapumaksun suuruuden, joka on kullekin henkilökohtainen. Sijaisapulomaa myönnetään silloin, kun maatalousyrityksen töistä täysipäiväisesti vastaava yrittäjä ei pysty tilapäisesti huolehtimaan töistään. (Mela 2010.)

Maatalousyrittäjällä on mahdollisuus saada maksullista lomitusta vuosiloman ja sijaisapulomituksen lisäksi. Tuettua maksullista lomitusta voi tilan tai kotitalouden muihin töihin saada korkeintaan 120 tuntia vuodessa. Täysin maksullista lomitusta voivat saada muutkin, kuin lomituspalveluihin oikeutetut maatalousyrittäjät. Maatalousyrittäjien lisäksi lomituspalvelujen piiriin kuuluvat heidän perheenjäsenensä, mikäli heillä on maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL) mukainen pakollinen vakuutus. (Immonen. & Rätty. 2008.) Maatalousyrittäjä joka harjoittaa maataloutta päätoimisesti saa vuodessa 26 päivää vuosilomaa. Vaatimuksena on, että karjatalouden tulee käsittää vähintään 4 eläinyksikköä joista yrittäjä saa verotettavaa tuloa. (Mela 2010.).

Maatalousyrittäjä voi halutessaan käyttää joko kunnallista lomituspalvelua tai järjestää lomituksen itse. Silloin kun yrittäjä ilmoittaa järjestävänsä lomituksen itse, lomatoimistolla ei ole velvollisuutta järjestää lomitusta mutta se voi yrittäjän pyynnöstä avustaa lomittajan hankkimisessa. Yrittäjän itse järjestämästä lomituksesta kunta maksaa hänelle korvauksen. Oikeus vuosilomaan päättyy sen vuoden lopussa, jolloin yrittäjä täyttää 68 vuotta. Lomitusten järjestämiselle vaihtoehtona on useamman tilan muodostama lomitusrengas. Yrittäjät ja lomitusrengaan lomittajat suunnittelevat kokouksissaan lomavuoroista sekä sijaisavun järjestämisestä. Mukana kokouksissa on johtava lomittaja tai lomatoimen vastuhenkilö. Hän huolehtii siitä, että lomittajien työehtosopimusta ja työturvallisuutta noudatetaan. Itse järjestettyyn lomitukseen kuuluvat tilat voivat myös muodostaa lomitusrengaan. (Immonen. & Rätty. 2008.)

Maatalousyrittäjien eläkelaitos vastaa lomitusten toimeenpanosta yhteistyössä paikallisyksikköjen tai vaihtoehtoisesti kuntien kanssa tekemien toimeksiantosopimusten avulla. Paikallisyksiköt vastaavat käytännössä lomitusten järjestämisestä omien kuntiensä alueella maan laajuisesti. (Immonen. & Rätty. 2008.)

2.1.1 Lomituspalveluudet

Oikeus vuosilomaan on päätoimisilla kotieläintalouden harjoittajilla. Maksutonta vuosilomaa voi saada 26 päivää vuodessa ja kotieläintaloudessa tulee olla vähintään neljä kotieläinyksikköä. (Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki. 1996. Finlex. 1231/1996)

Kotieläintaloutta tai kasvinviljelyä harjoittavalla maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun, kun hän on tilapäisesti estynyt huolehtimasta yrityksen hoitoon kuuluvista välttämättömistä tehtävistään. Yrittäjä voi saada sijaisapua esimerkiksi silloin, kun hän on äitiyslomalla tai suorittamassa asepalvelustaan. Sijaisavusta peritään tuntimaksu sijaisavun saajalta, joka määräytyy hänen maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen työtulon mukaan. Esimerkiksi vuonna 2006 keskimääräisen MYEL- työtulon (noin 15 000 euroa vuodessa) perusteella laskettuna sijaisapumaksun suuruus on noin 4 euroa tunnilta. (Maatalouslomituksen kehittämismahdollisuuksia selvittäneen työryhmän muistio. 2006).

Tuettuun maksulliseen lomittaja-apuun ovat oikeutettuja ne maatalousyrittäjät, jotka saavat myös vuosilomaa. Maksullista lomittaja-apua voidaan myöntää enintään 120 tuntia vuodessa tilalle. Palvelusta perittävä tuntimaksu on suhteutettu kuukausipalkkaisen lomittajan peruspalkkaan. (Maatalouslomituksen kehittämismahdollisuuksia selvittäneen työryhmän muistio. 2006). Tuetun maksullisen lomittaja-avun hinta on ilman kunnan tukea 1.2.2010 alkaen 10,47 e/h. Vuonna 2011 Toholammin kunta sekä Kannuksen ja Kokkolan kaupungit tukevat maksullista lomittaja-apua 2,0 e/h. Lestijärven kunnan tuki on 2,5 e/h. (Toholampi, maksullinen lomittaja-apu 2011.)

2.1.2 Toimeenpano

Lomitusten toimeenpanosta vastaa maatalousyrittäjien eläkelaitos. Sen paikallisyksiköt huolehtivat lomitusten järjestämisestä useamman kunnan alueella. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tulee huolehtia lomitusten paikallishallinnon järjestämisestä joko omien paikallisyksikköjensä tai kuntien

kanssa tekemiensä toimeksiantosopimusten avulla. (Maatalouslomituksen kehittämismahdollisuuksia selvittäneen työryhmän muistio. 2006).

Paikallisyksikkö voi järjestää lomituspalvelut käyttämällä palveluksessaan olevia lomittajia tai ostamalla palvelut julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Lomituspalvelujen antamisesta ja asiakasmaksujen perinnästä päättää paikallisyksikön vastuuhenkilö. Päätökseen voi hakea oikaisua Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta. Lomittajien työnjohtotehtävistä huolehtivat hallintohenkilöstöön kuuluvat johtavat lomittajat. (Maatalouslomituksen kehittämismahdollisuuksia selvittäneen työryhmän muistio. 2006).

Maatalousyrittäjä voi valita kuinka haluaa lomituksen tilallensa järjestettävän. Hän voi valita käyttääkö paikallisyksikön järjestämiä palveluja vai järjestääkö hän lomituksensa itse. Itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneet kustannukset paikallisyksikkö korvaa yrittäjälle. Maatalousyrittäjä voi ostaa lomituspalvelut niitä tuottavalta yritykseltä tai itsenäiseltä ammatinharjoittajalta. Yrittäjälle maksetaan korvausta näissä tapauksissa 1.6.2006 lukien 20,63 euroa tunnilta. Maatalousyrittäjän palkatessa lomittajan työsuhteeseen, korvaus on 10,31 euroa tunnilta. (Maatalouslomituksen kehittämismahdollisuuksia selvittäneen työryhmän muistio. 2006).

Useat kunnat järjestävät maatalouslomituksen alueellisesti niin, että yksi kunta hoitaa tietyn alueen kuntien lomitukset. Muuttunut järjestely vaikuttaa kuntien eläkemenoperusteiseen maksuun niin, että lomituksesta luopuneet kunnat maksavat siirron jälkeenkin eläkemenoperusteista maksua Kevalle eli Kuntien eläkevakuutus toimistolle, siltä osuudelta lomittajien eläkkeestä, minkä he ovat ehtineet kartuttaa ennen siirtoa toiseen kuntaan. (Keva. Maatalouslomitus ja eläkemenoperusteinen maksu 2010).

2.1.3 Maatalouslomittajat

Maatalouslomittajat ovat pääasiassa kuntien työntekijöitä. Lomitusta lisäksi antavat jossain määrin ostopalveluyrittäjät sekä maatalousyrittäjän itse järjestämän lomituksen kautta hänen työsuhteessa olevat lomittajat. Kunnalla työssä oleviin lomittajiin sovelletaan kunnallista yleistä virka- ja

työehtosopimusta. Sopimuksessa on sovittu lomittajien palkkauksesta, työajasta ja vuosilomasta. Lomittajia koskevia erityismääräyksiä on sopimuksessa viikkotyöajasta ja työajan sijoittelusta. Erityismääräyksiä on lisäksi lomittajina toimivien, maatalousyrittäjälle tai hänen puolisolleen sukua olevien etuuksista. (Maatalouslomituksen kehittämismahdollisuuksia selvittäneen työryhmän muistio. 2006).

2.1.4 Kustannusten korvaaminen

Lomitusten järjestämisestä aiheutuvat tarpeelliset nettokustannukset korvataan paikallisyksiköille valtion talousarvioon varatusta arviomäärärahadista. Suurin osa määrärahadista käytetään lomittajien palkkauksiin. Maatalousyrittäjien eläkelaitos maksaa paikallisyksiköille kuukausittain ennakkoa lomituskustannuksista. Ennakkojen riittävyys tarkistetaan vuosittain heinäkuun alussa. Paikallisyksiköt tekevät tilitykset joka vuosi keväällä, jolloin kustannusten tarkka määrä selviää. Tilitysten perusteella Maatalousyrittäjien eläkelaitos maksaa paikallisyksiköille loppueriä, mikäli ennakot eivät ole riittäneet kattamaan kustannuksia. Jos ennakkoja on maksettu liikaa paikallisyksikölle, ne peritään takaisin. Paikallisyksiköt saavat paikallishallinnon kustannuksiin Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta valtion korvauksen. Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain korvauksen yhteismäärän. Kunkin paikallisyksikön osuus määräytyy sen toimialueella lomitettujen päivien mukaan. Hallintorahaa annetaan muun muassa vastuuhenkilön ja johtavien lomittajien palkkauskustannuksiin. Hallintorahan käytöstä paikallisyksiköt eivät tee tilityksiä Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle. (Maatalouslomituksen kehittämismahdollisuuksia selvittäneen työryhmän muistio. 2006)

Maatalouslomituksesta aiheutuvat kustannukset maksaa viime kädessä Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela). Toimintojen alueellisessa kokoamisessa ongelmana saattaa olla, että lomituksesta luopuneet kunnat eivät enää tee tilityksiä Melalle. Sen vuoksi lomittajista koitua eläkemenoperusteinen maksu, joka kunnan pitäisi periä Melalta, jää usein perimättä. Jotta eläkemenoperusteinen maksu ei jää lomituksesta luopuneiden kuntien

maksettavaksi, lomitusta hoitavan kunnan pitää periä lomittajista aiheutuneet eläkemenoperusteiset maksut Melalta ja tilittää sen jälkeen kullekin naapurikunnalle sille kuuluva osuus. (Keva. Maatalouslomitusta ja eläkemenoperusteinen maksu. 2010).

3 LOMITUSPALVELUN LAINSÄÄDÄNTÖ

3.1 Maatalousyrittäjää koskeva laki

3.1.1 Vuosilomaan oikeutettu maatalousyrittäjä

Maatalousyrittäjä, jonka harjoittama kotieläintuotanto käsittää vähintään neljä kotieläinyksikköä on oikeutettu vuosilomaan. Kotieläinyksikkö määritellään eläinlajikohtaisesti sen perusteella, kuinka suuri on työmäärä eläinlajin hoitoon. (Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulaki. 1996. Finlex. 1231/1996)

Yksi kotieläinyksikkö on

- yksi lehmä
- neljä emolehmää
- neljä muuta nautaa
- kaksi hevosta
- kolme emakkoa porsaineen
- neljä karjua
- 15 muuta sikaa
- neljä yli kuuden kuukauden ikäistä vuohta
- 10 yli kuuden kuukauden ikäistä lammasta
- 30 siitoskettua tai suomensupea
- 60 muuta siitoturkiseläintä
- 100 siipikarjaeläintä
- 1 000 broileria tai 1 000 alle 16-viikkoista kananpoikaa

Kotieläinyksiköihin lasketaan vain ne eläimet, joista kertynyttä tuloa verotetaan maatalouden verotuksessa. (Mela, 2010. Vuosiloma. Kotieläinyksiköt).

Vuosiloman saannin lisäedellytyksenä on, että maatalousyrittäjä harjoittaa kotieläintuotantoa päätoimisesti. Yrittäjää pidetään kotieläintuotannon päätoimisena harjoittajana silloin, kun työpanos lomitusajankohtana ja sitä edeltäneen kuuden kuukauden aikana on kohdistunut maatalouteen samassa määrin kuin maatalousyrittäjän ulkopuolella tapahtuvaan mahdolliseen työskentelyyn. Kotieläintuotannon harjoittajaa ei pidetä päätoimisena silloin, jos hänelle maksetaan lomitusajankohtana työttömyysetuutta. Tarkemmin päätoimisuuden määrittelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella. (Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki 4 § (17.12.2010/1161).

3.1.2 Sijaisapuun oikeutettu maatalousyrittäjä

Maatalousyrittäjä joka on merkittäväällä työpanoksellaan huolehtinut maatalousyrittäjän ja sen hoitoon kuuluvista asioista on oikeutettu sijaisapuun, ja jolla ei 7 tai 7 a – 7 f §:ssä tarkoitetun tilapäisen syyn vuoksi ole mahdollisuutta huolehtia maatalousyrittäjän hoitoon kuuluvista välttämättömistä tehtävistään ilman sijaisapua. Sijaisavun tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon maatalousyrittäjän olosuhteet sekä onko mahdollista huolehtia maatalousyrittäjän tehtävistä tilan sisäisin järjestelyin. (Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki § 7, 7 a – 7 f. 5 § (30.11.2001/1135).

3.1.3 Vuosiloman pitämistä koskevat rajoitukset

Maatalousyrittäjän vuosilomaan voi kuulua enintään kolme sunnuntaita tai sellaista pyhäpäivää, josta lomittajalle maksettaisiin sunnuntai- tai sitä vastaava korvaus kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen mukaisesti. (Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki 17 §).

Samassa maatalousyrittäjässä työskentelevien maatalousyrittäjien on pidettävä 16 päivää vuosilomastaan samanaikaisesti, jos se on mahdollista ottaen huomioon yrityksen olosuhteet. Yritystoiminnan jatkuvuus on voitava

turvata yhden kokoaikaisen maatalouslomittajan keskimääräistä työaikaa vastaavalla työpanoksella. (Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulaki 26.11.1999/1101).

Lomituspäalvelujen hakeminen. Vuosilomaa tulee hakea maatalousyriyksittäin kirjallisesti paikallisyksikön määräämän hakuajan kuluessa. Hakemuksessa tulee ilmoittaa maatalousyrittäjien osalta aiotut vuosiloman ajankohdat. Hakemusta voidaan muuttaa maatalousyrittäjän toimesta määrääjan päätyttyäkin. Paikallisyksikkö voi ottaa tutkittavakseen myös määrääjan päätyttyä tehdyn hakemuksen. (Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulaki 18 §).

Vuosiloma-ajankohdan muuttaminen. Jos vuosilomahakemuksessa esitetyt loma-ajankohdat poikkeavat säädetyistä rajoituksista tai jos paikallisyksikkö ei voi osoittaa maatalouslomittajaa hakemuksessa tarkoitetuksi ajaksi, maatalousyrittäjälle on annettava mahdollisuus muuttaa vuosiloman ajankohtaa. Mikäli hakija kieltäytyy pitämästä vuosilomaansa säädettyjen rajoitusten mukaisesti tai sellaisena aikana, jolloin hänelle voitaisiin hankkia lomittaja, hakija menettää tältä osin oikeutensa hakemaansa lomituspäalveluun. (Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulaki 17 §.)

Jos maatalousyrittäjä ei voi sairauden tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi pitää vuosilomaansa sellaisena aikana, jolloin hänelle on varattu lomittaja, vuosilomaa voidaan siirtää pidettäväksi joko kokonaan tai osittain myöhäisempänä ajankohtana. Mikäli siirrettyä vuosilomaa ei ole pidetty seuraavan vuoden huhtikuun loppuun mennessä, yrittäjä on menettänyt oikeuden vuosilomaan niiltä osin. (Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulaki 19 §.)

Jos maatalousyrittäjä ilman pätevää syytä kieltäytyy ottamasta vastaan paikallisyksikön osoittamaa maatalouslomittajaa, hän on menettänyt oikeutensa hakemaansa vuosiloma- tai sijaisapujaksoon. (Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulaki 20 §.)

Seuraukset maatalouslomittajan tehtävien lisääntymisestä. Jos muu kuin vuosilomalla oleva maatalousyriyksessä työskentelevä henkilö irrottautuu lomituksen avulla omista työtehtävistään niin, että tästä aiheutuu lomittajalle

lisää töitä, katsotaan tämän henkilön myös pitäneensä vuosilomaansa lomitettujen päivien osalta. Jollei sanottuja päiviä ole mahdollista katsoa tehtäväosuudestaan irrottautuneen henkilön vuosilomapäiviksi, hänen on korvattava se osuus lomituskustannuksista, joka voidaan katsoa aiheutuneen hänen tehtäväosuutensa hoitamisesta. (Maatalousyrittäjien lomituspäivälaki 21 §.)

Ennakkoilmoitus. Maatalousyrittäjä, joka järjestää itse lomituksensa, on tehtävä siitä ennakkoilmoitus paikallisyksikölle, jonka toimialueella hän pääasiallisesti harjoittaa maataloutta. Ennakkoilmoitus on tehtävä myös silloin, kun maatalousyrittäjä haluaa palata paikallisyksikön järjestämien lomituspäivien piiriin järjestettyään lomituksensa itse siihen asti. (Maatalousyrittäjien lomituspäivälaki 5 luku, 23 §.)

Maatalousyrittäjän velvollisuus järjestää itse lomituksensa. Maatalousyrittäjä, joka on ilmoittanut järjestävänsä lomituksensa itse, on sinä aikana, jota ilmoitus koskee, järjestettävä itse vuosilomansa ja sijaisapunsa. Paikallisyksikön tulee kuitenkin tarvittaessa avustaa häntä sijaisapulomituksen järjestämisessä, jollei se voi osoittaa tilalle maatalouslomittajaa. (Maatalousyrittäjien lomituspäivälaki 24 §.)

Itse hankitut lomittajat. Maatalousyrittäjän itse hankkimana lomittajana voi toimia lomituspäivä tuottavan yrityksen henkilö tai itsenäinen ammatinharjoittaja. Maatalousyrittäjä voi myös ottaa lomittajan työsopimussuhteeseen vuosiloma- ja sijaisapulomitusta varten. Henkilö ei kuitenkaan voi olla sama, joka työskentelee vuosilomaan oikeutettuna samalla tilalla lomitettavan yrittäjän kanssa. (Maatalousyrittäjien lomituspäivälaki 25 § (30.11.2001/1135))

Korvaus itse järjestetystä lomituksesta. Maatalousyrittäjällä on oikeus saada korvausta itse järjestetyn lomituksen kustannuksiin. Yrittäjän on myös täytynyt irrottautua hänelle tarkoitettua työosuudestaan. Korvauksen määrä 8 §:ssä tarkoitettua lomitustuntia kohti vastaa:

1) maatalouslomittajan kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen mukaista vähimmäisperuspalkkaa tunnilta kerrottuna luvulla 2,4, jos lomittaja on lomituspalveluja tuottavan yrityksen tai yhteisön palveluksessa taikka toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana; sekä

2) maatalouslomittajan kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen mukaista vähimmäisperuspalkkaa lisättynä 20 prosentilla, jos lomittaja on muu kuin 1 kohdassa tarkoitettu henkilö. (26 § (27.6.2003/629)

3.2 Maatalouslomittajaa koskeva laki

Lomituspäivän kesto määritellään lomitustunteina siten, että se keskimäärin vastaa lomitettavan maatalousyrittäjän tehtäväosuutta maatalousyrityksen hoitoon kuuluviin välttämättömiin tehtäviin käytettävästä kokonaistyöajasta. Lomitustuntien määrään vaikuttavat tilan kotieläintuotantoon kuuluvien kotieläinten määrä, tilan tuotantomenetelmät ja -olosuhteet sekä lomitussajankohta. Lomitustuntien määrää arvioitaessa otetaan huomioon lomittajan ammattitaito sekä kyky suoriutua lomituksen työtehtävistä. (8 § (17.12.2010/1161)

Maatalouslomittajan tulee huolehtia maatalousyrityksen välttämättömistä kotieläintuotantoon kuuluvista sekä muista maatalousyrityksen hoitoon kuuluvista tehtävistä, siltä osin kuin ne kuuluvat vuosilomalla olevan tai sijaisapua saavan maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen. (16 § (17.12.2010/1161)

3.3 Lomatoimistoa koskeva laki

3.3.1 Palvelusuunnitelma

Paikallisyksikön on laadittava palvelusuunnitelma yhteistyössä maatalousyrittäjän kanssa maatalousyritykselle lomituspalvelujen

toteuttamiseksi. Tämä koskee lähinnä vuosilomaan oikeutettua maatalousyrittäjää. Palvelusuunnitelma voidaan kuitenkin tarpeen mukaan laatia myös muulle kuin vuosilomaan oikeutetulle maatalousyrittäjälle. Palvelusuunnitelma laaditaan paikallisyksikön hallintohenkilöstön tilakäynnin yhteydessä, jos tilalla käytetään paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja.

Palvelusuunnitelmaan merkitään ainakin:

- 1) kuvaus tilan harjoittamasta maataloudesta
- 2) kotieläintuotantoon kuuluvien kotieläinten määrä sekä niiden hoitoon käytettävät työmenetelmät
- 3) päivittäiset hoitotyöt kotieläintuotantoon kuuluvien kotieläinten osalta ja maatalousyrityksen hoitoon kuuluvat muut välttämättömät tehtävät sekä arvio niiden vaatimasta päivittäisestä kokonaistyöajasta
- 4) maatalousyrityksessä vakituisesti työskentelevät henkilöt
- 5) maatalousyrittäjien tehtäväosuudet maatalousyrityksen hoitoon kuuluvista välttämättömistä tehtävistä
- 6) arvio maatalousyrittäjien lomituspäivän kestosta.

(8 a § (17.12.2010/1161)

3.3.2 Päätöksenteko

Paikallisyksikkö tekee ratkaisut lomituspalveluihin liittyen, joita ovat korvausten maksamiset, palvelun saajalta perittävät maksut, huolehtia että palvelun saaja korvaa perusteettomasti annetusta lomituspalvelusta aiheutuneet kustannukset sekä perusteettomasti maksetun korvauksen takaisinperinnästä. (11 § (17.12.2010/1161)

3.3.3 Lomituspalvelujen järjestämistavat

Paikallisyksikkö voi järjestää 14 §:ssä tarkoitetut lomituspalvelut:

- 1) käyttämällä palveluksessaan olevia maatalouslomittajia, tai
- 2) ostamalla palveluja julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

Paikallisyksikön on palkattava riittävä määrä maatalouslomittajia siten, että lomituspalvelut voidaan turvata joustavasti ja taloudellisesti tiloille. (17.12.2010/1161)

Mikäli maatalousyrittäjä ei voi erityisestä syystä käyttää hänelle osoitettua maatalouslomittajaa, paikallisyksikkö voi hyväksyä myös yrittäjän ehdottaman henkilön lomittajaksi. Yrittäjän ehdotuksesta hyväksytty lomittaja on työsopimussuhteessa paikallisyksikköön. (15 §)

Paikallisyksikön tulee huolehtia yhdessä maatalousyrittäjän kanssa siitä, että maatalouslomittajat saavat tilalla maatalousyrityskohtaista perehdytystä lomitustehtäviin. (16 a § (17.12.2010/1161))

3.3.4 Maksullinen lomittaja-apu

Vuosilomaan oikeutetulle maatalousyrittäjälle paikallisyksikkö voi järjestää myös maksullista lomittaja-apua laissa säädettyä maksua vastaan enintään 120 tuntia kalenterivuodessa. Edellytyksenä lomittaja-avulle on, ettei se vaaranna vuosiloman ja sijaisavun järjestämistä. Maksullisen lomittaja-avun järjestämiseen käytetään vain paikallisyksikön palveluksessa olevan lomittajan työpanosta ja joka tekee vakituisesti lomitustyötä.

Paikallisyksikkö voi järjestää lisäksi muillekin henkilöille kuin maatalousyrittäjälle maksullista lomittaja-apua laissa säädettyä maksua vastaan. Maksullinen lomitusaapu ei saa kuitenkaan tässäkään vaarantaa vuosiloman tai sijaisavun järjestämistä. (16 b § (17.12.2010/1161))

4 LOMITTAJIEN TYÖEHTOSOPIMUS

Lomittajien työehtosopimuksena käytetään kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimusta KVTES, jota sovelletaan kuukausipalkkaiseen ja tuntipalkkaiseen maatalouslomittäjiin. Lomittajien työtehtävistä sovitaan työehtosopimuksella. Tarvittaessa lomittaja on velvollinen siirtymään muihinkin työtehtäviin, joita voidaan pitää hänelle sopivina hänen koulutuksensa ja työkokemuksensa perusteella. (KVTES 2007, 15 - 18.)

Lomittajan työajaksi lasketaan työhön käytetty aika, jolloin työntekijän on oltava työpaikalla työnantajan käytettävissä (KVTES 2007, 45). Maatalouslomittajien työaika vuorokaudessa on enintään 12 tuntia. Viikoittainen työaika on 38 tuntia ja 15 minuuttia. Tehtäessä kahden viikon mittaista ajanjaksoa, työaika on enintään 76 tuntia 30 minuuttia. Neljän viikon jaksoja tehtäessä tunteja saa kertyä 153 tuntia (KVTES 2007, 206). Työmatkaan käytettyä aikaa ei lueta työaikaan, ellei sitä pidetä työsuorituksena. Jos työnantaja määrää menemään työpäivän aikana johonkin tiettyyn paikkaan ja sieltä takaisin, niin tämä luetaan työajaksi (KVTES 2007, 45).

Lomittajan on saatava työvuoron alkamisesta seuraavan 24 tunnin aikana, 11 tunnin lepoaika. Lepoajasta voidaan kuitenkin sopia työntekijän kanssa, mikäli työajan tarkoituksenmukainen toiminta edellyttää liukuvaa työaika. Lepoajan täytyy kuitenkin olla vähintään 7 tuntia. (KVTES 2007, 207.)

5 PAIKALLISYKSIKÖN LOMITUSPALVELUT

Suomessa oli vuonna 2010 yhteensä 69 paikallisyksikköä mutta määrä väheni vuoden 2011 alussa 50:een (Viitala 2010). Toholammin paikallisyksikkö järjestää lomituspalvelut Toholammin ja Lestijärven kuntien, Kannuksen kaupungin sekä entisten Kälviän, Lohtajan ja Ullavan kuntien alueella. Lomituspalvelujen piirissä on noin 420 maatilaa ja 720 maatalousyrittäjää ja 25 turkistilaa. Turkistiloille lomituspalvelut tulivat voimaan 2010 vuonna. Paikallisyksikön palveluksessa on 120-140 vakituista ja pidempiaikaista määräaikaista lomittajaa. (Lomatoimisto, lomituspalvelut. 2011). Lomituspalveluja on järjestetty Toholammilla niin kuin muuallakin maassa lakisääteisenä palveluna vuodesta 1974. Toholammin paikallisyksikköön on liitetty vuonna 2002 Lestijärven kunnan alue. Vuonna 2004 liitettiin entisen Ullavan kunnan alue. Kannuksen kaupunki sekä entisten Kälviän ja Lohtajan kuntien alueet liitettiin Toholammin paikallisyksikköön vuonna 2009. Hallinnossa työskentelee tällä hetkellä 8 henkilöä: lomituspalvelujohtaja, lomasihteeri, toimistos sihteeri ja viisi johtavaa lomittajaa.

6 LOMITTAJIEN KOULUTUS

Maatalouslomittajan ammattiin voi kouluttautua luonnonvara-alan oppilaitoksissa, oppisopimuksella tai suorittamalla näyttötutkinnon. Koulutusta järjestävät ammatilliset oppilaitokset, ammatilliset erityisoppilaitokset, kansanopistot, sekä monet muut oppilaitokset. (Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt– opas työpaikoille, 2006).

Ammatilliset perustutkinnot ovat laajuudeltaan kolmivuotisia toisen asteen tutkintoja ja perustuvat perusopetuksen oppimäärään (120 ov). Oppisopimuskoulutus on työnantajan ja opiskelijan välinen asia. Oppisopimuskoulutuksesta tehdään määräaikainen työsopimus ja siihen kuuluu niin tiloilla työskentelyä kuin teoriaopetusta. Työssä oppimisen määrä on noin 80 prosenttia oppisopimuskoulutuksen ajasta. (Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt– opas työpaikoille, 2006).

Karjatalouden ammattitutkinto voidaan suorittaa myös näyttötutkintona. Ammatillinen osaaminen on voitu hankkia jo työelämässä tai aiemmassa koulutuksessa. Näyttötutkinnon voi suorittaa ilman valmistavaa koulutusta, jos henkilöllä on vahva ammattitaito. Yleensä tutkinto suoritetaan valmistavan koulutuksen yhteydessä. (Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt– opas työpaikoille, 2006).

7 LOMITTAJAN TYÖNKUVA

Ominaista maatalouslomittajan työlle ovat vaihtelevat työolosuhteet sekä jonkin verran vaihtelevat työajat. Toisilla tiloilla voi työaika jo alkaa aamuyön tunteina, kun taas toisilla tiloilla voidaan työt aloittaa aamulla hieman myöhempään. Työolosuhteisiin vaikuttavat oleellisesti tiloilla käytetyt työtavat sekä käytössä oleva koneistus. Lisäksi tiloilla oleva eläinmäärä ja -laji vaikuttavat myös työolosuhteisiin. Vertailun vuoksi voidaan mainita lihanautatila ja lypsylehmätila, jossa erilaiset työt vievät eripituisen ajan.

Lomittajalta vaaditaan nykyään yhä enemmän teknistä tietoa ja taitoa, sillä maataloustyöt teknistyvät koko ajan. Lomittaja saattaa työskennellä vuoden aikana kymmenillä eri tiloilla. Toisinaan sijaisapujen johdosta lomittaja voi työskennellä samalla tilalla pitkäänkin. Tämä voi olla lomittajan kannalta positiivinenkin asia, sillä pitemmällä lomituskaksolla oppii talon tavoille sekä oppii tunnistamaan eläimet yksilöinä. Näissä tapauksissa lomittaja voi olla paremmin avuksi karjan terveyden tarkkailussa ja yleisen hyvinvoinnin edistäjänä tilalla. (Immonen. & Rätty. 2008.)

Vaihtuville lomitustiloille tyypillisiä ovat myös eripituiset työmatkat, jotka lomittaja kulkee omalla autollaan pääasiassa kahdesti päivässä. Kuntien yhdistyttyä samaan lomituskaksikkoon työmatkat voivat lomittajalle olla hyvinkin pitkiä riippuen siitä, missä lomitettava tila ja lomittaja asuvat. Itse työmatkaan käytettyä aikaa ei lasketa kuuluvaksi varsinaiseen työaikaan. Maatalouslomittaja työskentelee tiloilla lähes aina yksin. Johon vaikuttaa se, että osa lomitettavista tiloista on yhden yrittäjän tiloja. Usein lomittaja työskentelee silti yksin tilalla, vaikka siellä olisikin kaksi yrittäjää. (Immonen. & Rätty. 2008).

Lomituspalvelulain mukaan lomittajan työhön kuuluvat vain tilan välttämättömät karjanhoitotyöt, joihin kuuluvat pääasiassa eläinten ruokinta, lypsy- ja puhtaanapitotyöt. Yrittäjän olisi syytä valmistella lomitusta etukäteen, koska lomituksen aikana lomittajan on tarkoitus tehdä vain välttämättömät työt. Valmistelulla tarkoitetaan sitä, että rehut ja muut tarvikkeet riittävät koko

lomitukseen ajaksi. Edellä mainitut asiat koskevat myös sijaisapulomituksia. Lisäksi olisi huolehdittava lomittajan auttamisesta lomitukseen aikana. Ennalta arvaamattomissa sijaisaputilanteissa lomitustehtäviksi voidaan lukea muitakin työtehtäviä kuin välttämättömät karjataloustehtävät. (Immonen. & Rätty. 2008).

Maatalouslomittajat ovat pääasiassa kunnan työsuhteessa olevia työntekijöitä. On olemassa ostopalveluyrittäjiä, jotka tarjoavat palveluitaan kunnille. Maatalousyrittäjä voi myös järjestää lomitukseen itse jolloin maatalouslomittaja on työsuhteessa yrittäjään. (Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulaki, Finlex).

8 LOMITTAJIEN TYÖTEHTÄVÄT ROBOTTILYPSYTILOILLA

Lomittajien työtehtäviin robottilypsytiloilla kuuluvat tärkeänä osana hygienian ja siisteyden ylläpito. Muita tehtäviä ovat pienten vasikoiden juottaminen, parsien siivous sekä kuivittaminen, ruokinta, kiimojen ja eläinten terveyden tarkkailu sekä maitosuodattimen vaihto kolme kertaa päivässä.

Lomittajan täytyy päivittäin tarkistaa lypsyjen onnistumiset lypsyohjelmalta. Mikäli lypsyissä on ollut ongelmia, tulee syy ehdottomasti selvittää vahinkojen ja kustannusten välttämiseksi. Robotin likainen lasertunnistin tai lehmän pitkät utarekarvat voivat estää robottia tunnistamasta utareita ja lypsäminen ei onnistu. Pitkään lypsämättä olleet lehmät pitää ajaa pikimmiten robotille lypsettäviksi. Lomittajan on lisäksi huolehdittava sellaisten lehmien lypsämisestä, jotka mahdollisesti tarvitsevat apua robottilypsyssä. Avustettavilla lehmillä on yleensä huono utarerakenne, ja huonoja yksilöitä pitääkin karsia ja jalostaa karjasta pois, jotta tilan eläinaines saataisiin mahdollisimman hyväksi. Lomittajan on lisäksi tarkkailtava tilan automaation toimintaa, niin ruokinnassa kuin lannanpoistossa. Tilakohtaisesti voidaan lomittajan kanssa sopia erilaisista työtehtävistä, esimerkiksi lomittaja hakee rehun pellolta, jos se on tarpeellista esimerkiksi pitkän lomituskjakson aikana.

9 ROBOTTILYPSYJÄRJESTELMÄ SUOMESSA

Ensimmäiset automaattiset lypsyjärjestelmät otettiin Suomessa käyttöön vuonna 2000. Automaattilypsytiloja oli Suomessa vuoden 2009 lopussa 465 ja Pohjoismaissa yhteensä 2619. Useamman robotin tilat ovat myös yleistyneet. Robottilypsyn yleistymisen myötä mahdollisuudet tila-aineistoon perustuvan tutkimuksen tekoon ovat parantuneet. (Maitohygienialiitto. Tietoa maidonlaadusta.) [Viitattu: 14.3.2011].

9.1 Robotin toimintatavat

Automaattilypsyssä määritellään lehmäkohtaiset lypsyvälit, eli kuinka monta kertaa ne pääsevät lypsylle vuorokaudessa. Yksikkökapasiteetti yhdellä robotilla riittää noin 50–70 lehmän lypsämiseen vuorokaudessa. Lypsäminen keskeytyy kolme kertaa vuorokaudessa järjestelmän pesutaukojen takia. (Lely Astronaut: automaattinen lypsyjärjestelmä. 2011)

Korkeatuottoiset lehmät voivat siis käydä useammin päivässä lypsyllä, jolloin maidon aiheuttama paine utareessa vähenee. Matalatuottoisemmat lehmät käyvät lypsyllä harvemmin verrattuna korkeatuottoisiin. Lehmän tunnistaminen robotilla tapahtuu sen kaulassa olevan transponderin avulla, jolloin robotti ottaa lehmän lypsettäväksi tai päästää sen ohi. Lypsylupa perustuu lehmän omaan maitomäärään. Robotilta lehmä saa energiarehua, jonka määrä on verrannollinen lehmän tuotokseen. Rehun annosnopeus voidaan säätää lehmän syönti- ja lypsynopeus huomioiden. Itse lypsyn aikana lehmästä tallentuu useita erilaisia tietoja atk-tietokantaan, kuten lehmän paino, maidon väri, jokaisen vetimen tuottamat maitomäärät, maidon lämpötila, lehmän tyhjälypsy aika sekä maidon soluluku. Nykyään myös eläimen märeaktiivisuutta voidaan mitata siihen erikoistuneilla transpondereilla. Saadut tiedot tallentuvat siis lypsyohjelmaan, jonka ominaisuudet vaihtelevat hieman eri robottilypsymerkkien välillä. Yrittäjä voi seurata haluamiaan asioita karjassa lypsyohjelman raporttien avulla. Tärkeimpinä tietoina voidaan mainita lypsyllä käyneet, myöhässä olevat ja mahdolliset muutokset karjassa. Jokaisella tilalla

on tietysti omat käytäntönsä, mitä milloinkin seurataan ja kuinka usein. (Poskiparta 2009.)

Automaattilypsyssä lehmät lypsetään neljänneskohtaisesti. Lypsäminen poikkeaa perinteisestä lypsystä muun muassa siten, että yhdyskappaletta lypsimissä ei ole. Utareen tyhjälypsyä loppuvaiheessa lypsyä voidaan säätää neljänneskohtaisen lypsyn ansiosta. Bakteeritkaan eivät pääse neljänneksestä toiseen kun yhdyskappaletta ei ole. Vetimet puhdistetaan joko harjoilla tai vesisuihkulla robottityypistä riippuen. Puhdistaminen stimuloi utareta niin, että oksitosiinin erityis käynnistyy ja maito alkaa herumaan. Vetimien sijainti on robotin muistissa ja tarkka sijainti tunnistetaan laserilla tai konenäöllä laitteen muistiin esiohjelmoidun lehmäkohtaisen profiilin perusteella. Ensimmäisellä lypsykerralla ohjelmoidaan robotille manuaalisesti lehmän utareiden sijainti. Myöhemmin robotti automaattisesti muuttaa utareiden sijainnin profiilia, mikä helpottaa erityisesti hiehojen lypsämistä, kun niiden utareiden muoto muuttuu lypsykaudella. (Poskiparta 2009.)

Neljänneskohtaisessa lypsässä voidaan lypsää myös kolmivetimisiä lehmiä, joten sen takia eläimiä ei tarvitse karsia automaattilypsyyn siirryttäessä. Utareen ja vetimien rakenne vaikuttaa siihen, miten sujuvasti robotti saa nännikupit kiinnitettyä. Epäonnistunut lypsy seuraa silloin, jos robotti ei yrityksistä huolimatta saa kiinnitettyä nännikuppeja paikoilleen. (Poskiparta 2009.)

Ennen kuin siirrytään automaattilypsyyn, on kiinnitettävä huomiota moniin eri asioihin. Solutason seuranta tilasäiliöstä pitäisi olla aluksi päivittäistä, jota voidaan seurata esimerkiksi solutestillä. Myöhemmin tarkkailu voi olla viikoittaista. Lehmiltä otetaan joka kuukausi solunäytteet, jotta tiedetään lehmäkohtaiset utareterveystilanteet. Tiheämpää solujen mittausta tehdään, jos automaattinen lypsyjärjestelmä antaa soluluvuista huomioita. (Poskiparta 2009). Poikkeavuudet voivat olla sähkönjohtavuudessa tai maitomäärän vähenemisessä. Soluja kannattaa myös mitata sellaisilta lehmiltä, joilla soluluvut ovat yli 150 000–200 000 solua, sekä poikineilta lehmiltä. Soluttavista neljänneksistä otetaan bakteerinäytteet ja tulosten perusteella lehmä hoidetaan

yhdessä eläinlääkärin kanssa. Neljännes umpeutetaan, mikäli hoito ei tehoa. (Maitohygienialiitto, hyvät toimintatavat automaattilypsyssä. 2007).

Automaattisen lypsyjärjestelmän kuntoa on seurattava päivittäin. Vedinten esikäsittelyn ja pesun onnistumista on tarkkailtava robotilla. Lisäksi on tärkeää muistaa vaihtaa nännikumit säännöllisin väliajoin. Lehmiltä seurataan vedinten kuntoa sekä niiden käyttäytymistä lypsyn aikana. Lehmät reagoivat herkästi robotilla oleviin ongelmiin. (Maitohygienialiitto, hyvät toimintatavat automaattilypsyssä. 2007).

Lypsyrobotti valmisteleo utareet lypsyyri puhdistamalla vetimet harjaamalla tai pesukupin avulla. Parsien puhtaus vaikuttaa oleellisesti pesutulokseen, sillä automaattilypsyn keinoin ei kovin likaisia vetimiä saada puhtaaksi. Utareiden pesuaikaa voidaan kyllä säätää robotilla niin, että pesuaika on pidempi niillä lehmillä, joita pidetään likaisina. Pidempää pesuaikaa suositellaan myös niille lehmille, joilta maito laskeutuu utareeseen hitaammin. Tyhjälypsyyri määrää lypsyyri alkuvaiheessa voidaan vähentää pidentämällä pesuaikaa. Robotti pesee nännikumit joka lypsyyri jälkeen. Isompi pesu robotilla tulee, kun lypsyyri on käynyt sellainen lehmä, jonka maito menee erotteluämpäriin. (Poskiparta 2009).

Robotti analysoi maitoa joka lypsykerralla. Maidon analyysituloksina saadaan esimerkiksi määrä, virtausnopeus, lämpötila, väri ja sähköjohtokyky. Analyysiraporteissa on jonkin verran laitekohtaisia eroja. Tuloksia tulkitsemalla tuottaja pystyy seuraamaan maidon laatua ja tekemään päätöksiä koskien lehmän seuraavaa lypsyä. Lypsyrobotit erottelevat muuttuneen maidon, mutta tuottajan tarvitsee aina päättää jatkotoimenpiteistä. (Poskiparta 2009).

Lypsyrobottien tekniikka ja niiden laitteet kehittyvät jatkuvasti. Robottilypsy keventää huomattavasti hoitajan työtä verrattuna terveydellisesti raskaisiin, hankalassa asennossa suoritettaviin ja yksitoikkaisia liikeratoja vaativiin parsi- ja asemalypsyyri. Ihmisen ei tarvitse osallistua lypsytapahtumaan ollenkaan, ja käyttökustannukset tuotettua maitolitraa kohden alenevat. (Maijala 2009 20–23.)

9.2 Maidon määrä ja laatu

Robottilypsy kohottaa lehmän tuotostasoa, sillä aktiivisimmat ja suurituottoiset eläimet voivat käydä lypsyllä oman tarpeen mukaan. Robotilta saatava energiarehu edistää omalta osaltaan robotilla kulkua. Ruokinnalla on siis suuri merkitys, jos lehmät saavat seosrehu ruokinnassa liikaa energiaa, ne laiskistuvat ja lypsyllä kulkeminen venyy. (Suokannas. Salovuori. Ronkainen. Heino. & Hovinen. 2004) Robotilla keskimääräinen ohikulku tulisi olla 2,3–2,7. (Lely Astronaut: automaattinen lypsyjärjestelmä [Viitattu:15.3.2011].) Runsastuottoiset lehmät käyvät lypsyllä kolme kertaa tai useammin vuorokaudessa. Matalampi tuottoiset lehmät käyvät kerran tai kaksi vuorokaudessa riippuen tietysti lehmän aktiivisuudesta. Toisinaan laiskimpia yksilöitä pitää ajaa lypsyille, jottei niiden lypsyväli venyisi oikein pitkäksi.

Hyvinvoiva karja nostaa tuotosta. Robottinavetoissa lehmät voivat yleensä paremmin kuin parsinavetoissa. Onhan niillä vapaus liikkua, syödä ja juoda halutessaan. Hoitajilla on myös enemmän aikaa keskittyä eläinten yksilölliseen hoitamiseen, kun ruokinta ja lypsäminen tapahtuvat automaattisesti. Robottilypsyn vapauttama lypsy aika voidaan käyttää karjan muuhun hoitoon, esimerkiksi kiimojen tarkkailuun, jolloin lehmän tuotantoiän pitäisi pidentyä suuremman tiineysprosentin vuoksi. Tiinehtyvyyssprosenttiin vaikuttavat tietysti monet muutkin asiat, kuten esimerkiksi lehmän kuntoluokka, ruokinta ja yksilölliset ominaisuudet. Nykyisin myös lehmän viihtyvyyteen panostetaan tiloilla enemmän. Tärkeinä tekijöinä voidaan mainita oikein mitoitetut parsipedit sekä niiden rakenteet, karjarahjat, sorkkakylvyt; joko ulkona lumessa tai pesualltaissa pihatossa.

Valtakunnallisella tasolla maidon keskimääräiset bakteeri- ja solupitoisuudet ovat hyvällä tasolla. Poikkeamia maidon laatuun tulee silloin, jos järjestelmän toimintaa ei valvota ja laitteita huolleta säännöllisesti. Maidon itiöpitoisuus on lisäksi suuri haaste. Itiöpitoisuuteen vaikuttaa etenkin säilörehun heikkolaatu sekä eläinten puhtaus. Heikkolaatuisella säilörehulla ovat keinot itiöongelman ratkaisemiseksi vähissä. On kiinnitettävä lisäksi erityistä huomiota Lehmien puhtauteen ja vedinpesun onnistumiseen robotilla (Manninen 2009.) Jokaisen

lehmän maidossa on aina jonkin verran soluja. Terveen lehmän maidon solupitoisuus on noin 10 000 kpl/ml, hyvänä tasona pidetään kun solumäärä pysyy alle 125 000 kpl/ml. Terveen lehmän solut ovat enimmäkseen elimistön puolustussoluja. Utareeseen kertyy lisää soluja, kun utareta kohtaa jokin ärsytystila. Maidon solupitoisuus nousee ainakin satakertaiseksi terveeseen utareeseen verrattuna. Karjassa vallitsee hyvä utareterveystilanne, kun tankkimaidon solupitoisuus on pysyvästi alle 250 000 kpl/ml. Utaretulehdusten takia poistettujen lehmien määrän täytyy pysyä alhaisena. Utareterveystilanne vaihtelee tilojen välillä sekä lehmillä paljon, toiset sairastavat utaretulehduksen useammin kuin toiset. (Poskiparta 2009).

Maitohygieniapäätöksen mukaan tuotantotilalla tuotetusta raakamaidosta on otettava bakteeritutkimuksia varten näytteet vähintään kaksi kertaa kuussa. Kahden kuukauden bakteerien kokonaismäärän geometrinen keskiarvo ei saa ylittää 100 000 pmy/ml. Lyhenteellä pmy tarkoitetaan pesäkkeitä muodostavaa yksikköä. (Maitohygienialiitto. Tietoa maidonlaadusta.)

Edelleen päätöksessä sanotaan, että jos tuotantotilalta toimitettava raakamaito ei täytä asetettuja vaatimuksia, maitoa ei saa luovuttaa elintarvikkeena käytettäväksi. Maidon täytyy täyttää kolmen perättäisen tutkimuskerran tulosten perusteella asetetut laatuvaatimukset. (Maitohygienialiitto. Tietoa maidonlaadusta)

Taulukko 1. Automaattilypsytilojen maidon laatu (Maitohygienialiitto, 2010.)

Tilatyyppi	Solulukujen geometrinen keskiarvo						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Automaattilypsytilat	184 000	181 000	177 000	179 000	173 000	178 000	182 000
Isot tilat (~yli 45 lehmää)	153 000	148 000	147 000	150 000	146 000	148 000	145 000
Kaikki tilat	137 000	132 000	130 000	132 000	129 000	131 000	134 000

Taulukossa on kuvattu solulukujen vaihtelu automaattilypsytilojen, isojen tilojen ja kaikkien tilojen välillä vuosina 2004–2010. Automaattilypsytiloja oli tuloksissa mukana vuonna 2004 66 kpl, vuonna 2005 81 kpl, vuonna 2006 99 kpl, vuonna 2007 118 kpl, vuonna 2008 181 kpl, vuonna 2009 424 ja vuonna 2010 501 kpl. Eniten soluja on automaattilypsytiloilla, mutta solujen määrä on kuitenkin laskenut vuosien aikana. Isoilla tiloilla, joilla on yli 45 lehmää, on seuraavaksi eniten soluja maidossa. Solujen määrässä on ollut vaihtelua vuosien saatossa, mutta määrä on pysynyt kuitenkin melko tasaisena. Vähiten soluja on alle 45 lehmän tiloilla. Solujen määrä on hieman vaihdellut, mutta suunta on ollut koko ajan laskeva. Automaattilypsyssä on siis keskimäärin enemmän soluja verrattuna tavalliseen lypsyyn, ja havaittavissa on, että automaattilypsytilojen määrä tulee vielä kasvamaan.

10 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyön pohjaksi teetin kyselyn Toholammin lomatoimen paikallisyksikön kautta robottilypsytiloille sekä niillä lomittaville lomittajille keväällä 2011. Robottilypsytiloja on 21 kappaletta ja lomittajia 22 kappaletta. Aiheen valinta pohjautuu siihen, että lomituskäytännöt eri robottitiloilla vaihtelevat, lisäksi oma kiinnostus lomitustöitä kohtaan rajasivat aiheen tähän. Lomatoimistolla ei ole antaa yhtenäisiä käytäntöjä lomittajille, kuinka toimia esimerkiksi tiloilla päivystysten kanssa, koska tavat poikkeavat tilojen kesken jonkin verran toisistaan. Tarkoituksena oli ottaa selvää kyselyn avulla niistä mahdollisista ongelmista, joita lomittajilla tai robottilypsytiloilla oli, sekä kuulla molempien niin tilojen kuin lomittajien näkökulmat asioista.

Yrittäjille ja lomittajille lähetettiin postitse kyselylomakkeet saatekirjeen kanssa. Tiloille menneet kyselylomakkeet palautettiin minulle suoraan vastauslähetyksenä postitse. Lomittajat palauttivat omat kyselylomakkeensa lomatoimistoon, josta sitten hain kaikki vastaukset kerralla. Tällaiseen järjestelyyn päädyttiin yhdessä Toholammin paikallisyksikön kanssa. Aikaa kyselyn vastaamiseen oli noin viikko.

Kysymyksiä tilojen kyselylomakkeessa oli yhteensä 26. Lomittajien kyselyssä kysymyksiä oli 20, lisäksi siinä kysyttiin vastaajan sukupuoli ja ikä. Molemmat kyselyt teetettiin nimettöminä eikä vastaajia voinut tunnistaa kyselyn vastauksista.

Kyselyn vastausajan umpeutumisen jälkeen ryhdyin käsittelemään aineistoa SPSS:llä (Statistical Package for the Social Sciences). Ohjelmalla pystytään määrittelemään vastauksista muuttujien erilaisia keskiarvoja, lukumääriä ja prosenttiosuuksia.

11 TULOKSET

Vastauksia sain tilojen osalta takaisin 15 kappaletta 21 lähetetystä kyselylomakkeesta, lomittajilta vastauksia tuli takaisin ainoastaan 5 kappaletta 22 lähetetystä kyselylomakkeesta. Vastausprosentti tilojen osalta oli 71 prosenttia, ja lomittajien vastausprosentti oli ainoastaan 23 prosenttia.

Vastauksia olisi voinut tulla enemmän, mikäli kyselyn vastausaika olisi ollut pidempi. Vastausajan pituutta pohdittiinkin moneen kertaan. Lomatoimiston kanssa tultiin yhdessä siihen tulokseen, että viikko olisi riittävä vastausaika tälle kyselylle. Vastaaminen voi helposti unohtua, mikäli aikaa tuntuu olevan paljon sen palauttamiseen. Lyhyellä vastausajalla yritin pyrkiä siihen, että vastaajat vastaisivat kyselyyn pikimmiten ja saisin tulokset itselleni mahdollisimman pian. Tilojen osalta vastauksia tuli määräajankin jälkeen muutamia, jotka otin tuloksiin mukaan, jotta saataisiin mahdollisimman hyvä vastausprosentti ja tulokset olisivat näin ollen luotettavimmat.

11.1 Yleistä

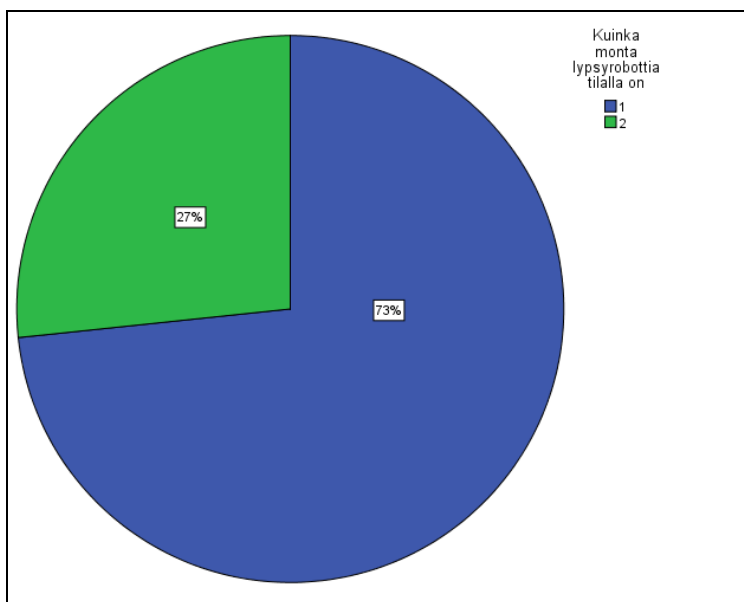
Robottilypsytilojen kyselyssä kartoitettiin ensin yrittäjien lukumäärä tiloilla. Vastaukseksi saatiin, että vastanneista yhden yrittäjän tiloja on 7 %, mikä tämän kyselyn vastausmäärästä tarkoittaa ainoastaan yhtä tilaa. Kahden yrittäjän tiloja on eniten eli 73 %, mikä määrällisesti tarkoittaa 11 tilaa. Kolmen yrittäjän tiloja on 20 % vastanneista, mikä vastaa kolmea tilaa.

Taulukko 1. Yrittäjien lukumäärä tilalla.

	Lukumäärä	Prosenttia
1	1	7
2	11	73
3	3	20
Yhteensä	15	100

Kyselyssä selvitettiin seuraavaksi yrittäjien ikä. Yrittäjien keskimääräiseksi iäksi tuli mediaanilaskennan avulla 40 vuotta. Mediaani tarkoittaa siis keskilukua, joka on järjestetyn joukon keskimäinen luku. Mikäli laskettavien arvojen määrä on parillinen, mediaaniksi lasketaan kahden keskimäisen luvun keskiarvo.

Lypsyrobottien määräksi saatiin seuraavaa: kahden robotin tiloja on 27 prosenttia vastanneista ja yhden robotin tiloja on suurin osa eli 73 prosenttia. Vastaaajissa kenelläkään ei ollut kolmea tai useampaa robottia. Robottien määrään tiloilla vaikuttavat monet asiat. Kahden tai useamman robotin hankkimista voi rajoittaa riittämätön lietteen levitys pinta-ala, riippuen tilan sijainnista. Toiset tilalliset eivät välttämättä saa riittävästi rahoitusta laajentamiseen, ja toiset voivat ensin aloittaa hieman varovaisemmin laajentamisen, jolloin tilalle hankitaan ensin yksi robotti. Henkilökohtaiset ja rahalliset syyt ovat suurimmat vaikuttimet siinä, montako lypsyrobottia tilalle hankitaan.

Kuva 1. Lypsyrobottien määrä tilalla.

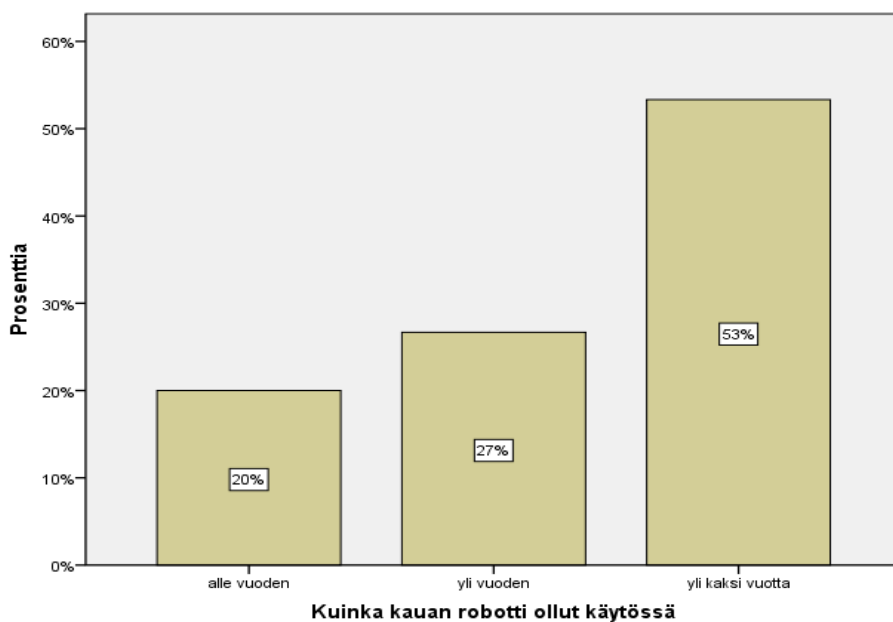
Vertaamalla yrittäjien määrää tilan robottien määrään saatiin selville, että kahden yrittäjän tiloilla oli lähinnä vain yksi robotti. Prosentteina tämä tarkoittaa 82 ja lukumääränä 9 kappaletta 15 vastanneesta. Tasaisesti jakautuivat yhden ja kolmen yrittäjän tilat yhden robotin suhteen, prosentteina tämä tarkoittaa 9. Lukumääränä se tekee kaksi kappaletta vastanneista. Koska kyselyyn vastanneiden määrä on niin pieni, lukumäärät eivät anna kuitenkaan kovin luotettavaa kuvaa siitä, mitä se voisivat olla. Oman näkemykseni mukaan tulokset tasoittuisivat enemmistön ja ääripäiden välillä, mikäli vastaajia olisi ollut enemmän. Tässä tapauksessa kahden yrittäjän tilat edustavat enemmistöä tuloksissa.

Taulukko 2. Yrittäjien lukumäärät suhteutettuna lypsyrobottien määrään tilalla.

		Kuinka monta lypsyrobottia tilalla on		Yhteensä
		1	2	
Yrittäjien lukumäärä	1	9%	0%	7%
	2	82%	50%	73%
	3	9%	50%	20%
Yhteensä		100%	100%	100%

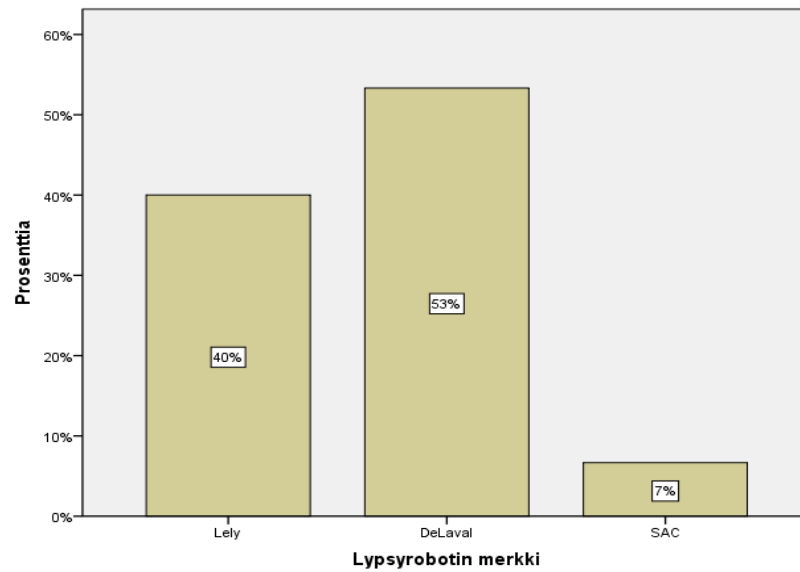
Kyselyssä selvitettiin tilojen eläinmäärät. Keskimäärin tiloilla lehmien lukumäärä on 77 kappaletta. Lehmien lukumäärän hajonta on 55–141 kappaletta. Hiehoja on keskimäärin 48 kappaletta, joiden lukumäärän hajonta on 20–100 kappaletta. Vasikoita tiloilla on keskimäärin 27 kappaletta, ja lukumäärien hajonta on 10–50 kappaletta. Lihanautoja oli yhdellä tilalla 30 kappaletta. Muita eläimiä olivat siitossonnit ja hevoset, joita muutamat tilalliset mainitsivat. Eläinmääriin vaikuttaa suoraan se, montako lypsyrobottia tilalla on. Määrät on laskettu keskiarvona kaikista eläinmääristä.

Tiloilta kysyttiin, kauanko robotti on ollut käytössä. Vastauksia saatiin seuraavasti: suurimmalla osalla vastanneista robotti on ollut käytössään yli kaksi vuotta. Prosentteina se tekee 53. Robotti on ollut yli vuoden 27 prosentilla vastanneista. Melko uutena hankintana robotti on toiminut alle vuoden 20 prosentilla vastanneista.

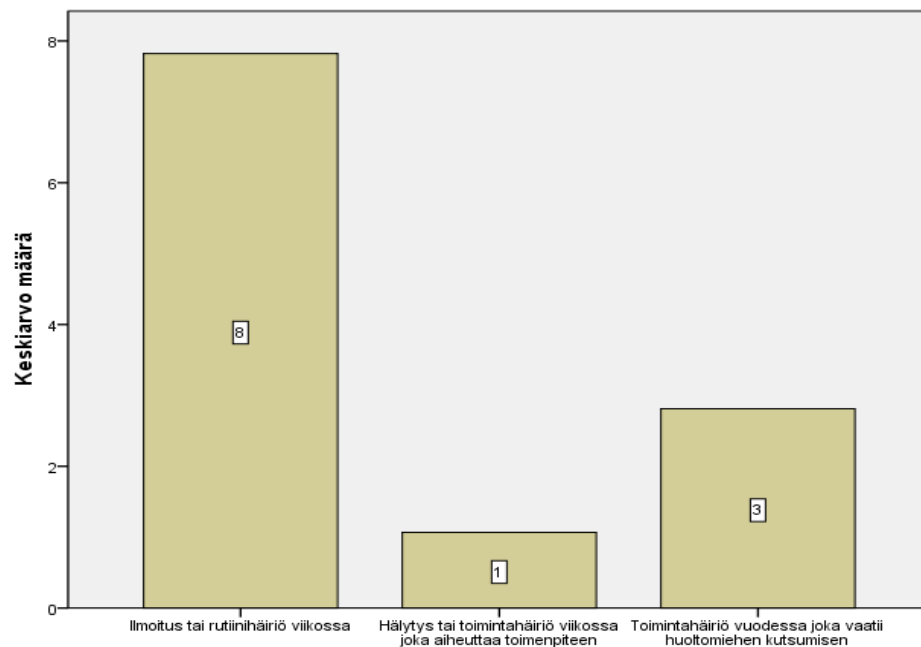
Kuva 2. Kuinka kauan lypsyrobotti on ollut tilalla käytössä.

Lypsyrobottien merkeistä kysyttäessä vastaukseksi saatiin, että suurimmalla osalla tiloista oli käytössään DeLaval- lypsyrobotti prosenttein 53. Seuraavaksi eniten tiloilla oli käytössään Lely- lypsyrobotti prosenttein 40. Pientä osaa edustaa SAC- lypsyrobotti, joka prosentteina on 7.

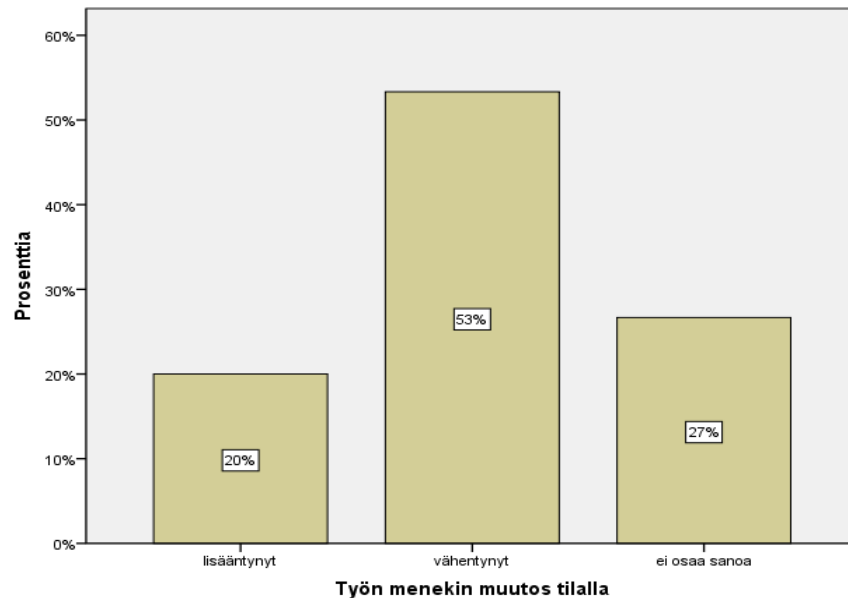
Kuva 3. Robottimerkkien jakautuminen.

Robotilta tulevien hälytysten määrästä kysyttäessä tilat arvioivat seuraavaa: ilmoitus tai rutiinihäiriötä tulee keskimäärin 8 viikossa. Toimenpiteen aiheuttavia hälytyksiä tai toimintahäiriötä tulee keskimäärin kerran viikossa. Toimintahäiriö, joka vaatii huoltomiehen paikalle kutsumisen, tulee keskimäärin kolme kertaa vuodessa.

Kuva 4. Tiloilla hälytysten määrä keskimäärin.

Työn menekin muutoksesta kysyttäessä tiloilta vastaukseksi saatiin, että yli puolet vastanneista olivat sitä mieltä, että työn menekki on vähentynyt tilalla robotin hankkimisen jälkeen. Vastanneista 27 prosenttia ei osannut vastata ja 20 prosenttia oli sitä mieltä, että työn menekki on lisääntynyt tilalla robotin hankkimisen jälkeen.

Kuva 5. Yrittäjien arvio työnmenekin muutoksesta tilalla.

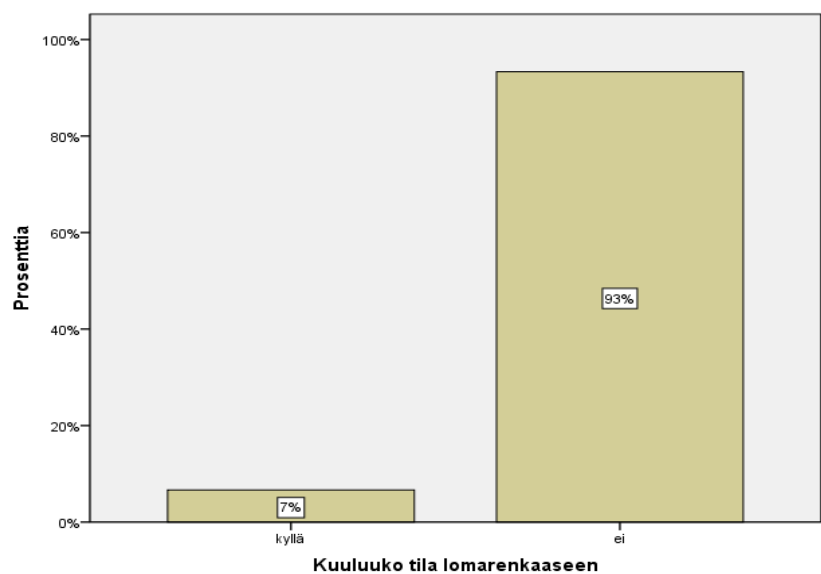
11.2 Lomituspalvelut

Kyselyssä selvitettiin, kuinka robottilypsytilojen lomitukset on järjestetty. Vaihtoehtoina olivat, että lomitukset tilalla tekee paikallisyksikön lomittaja tai yrittäjän ehdottama henkilö. Kysymykseen oli mahdollisuus vastata molemmat vaihtoehdot. Eniten vastauksia saatiin, että lomitukset tilalla tekee paikallisyksikön lomittaja prosenttein 63. Lukumääränä tämä tekee 12 vastausta. Yrittäjän ehdottama henkilö tekee tiloilla 37 prosenttia lomituksista, joka lukumääränä vastaa seitsemää vastausta. Yhteensä vastauksia saatiin 19 kappaletta, kun mahdollisuutena oli vastata molemmat vaihtoehdot. Prosenttiluvut on siis laskettu tästä 19 vastausmäärästä.

Taulukko 3. Tilalla lomitukset tekee.

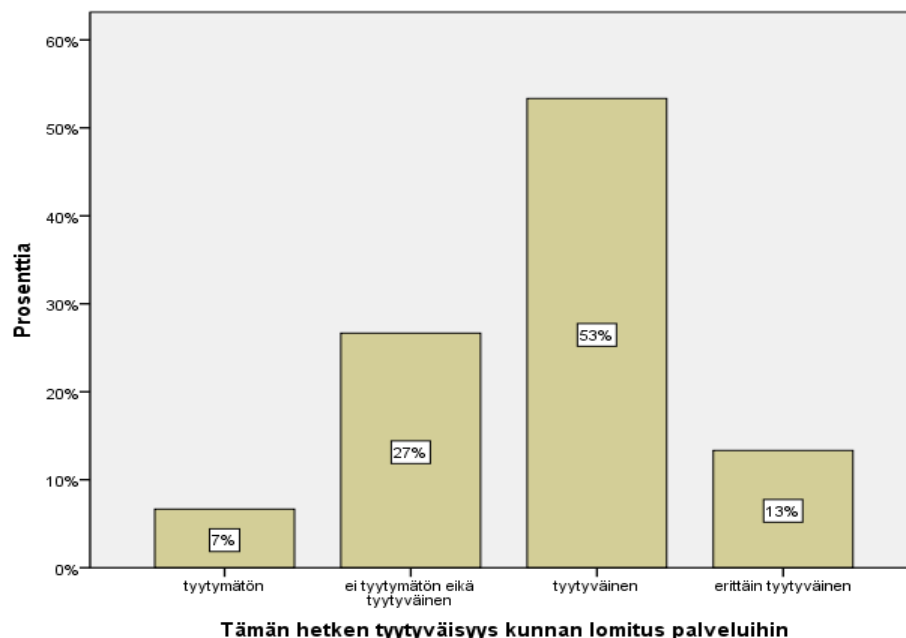
		Tulokset	
		Lukumäärä	Prosenttia
Lomitukset tilalla tekee	Lomitukset tilalla tekee paikallisyksikön lomittaja	12	63%
	Lomitukset tilalla tekee yrittäjän ehdottama henkilö	7	37%
Yhteensä		19	100%

Tiloilta kysyttiin, kuuluvatko lomarenkaaseen. Yllätyksenä tuli, että suurin osa tiloista ei kuulu lomarenkaaseen. Prosentteina tämä tekee 93 vastanneista. Ainoastaan 7 prosenttia vastanneista kuuluu lomarenkaaseen. Mahdollisia hankaluuksia lomittajan saannissa tilalle voitaisiin ehkäistä sillä, että tila kuuluisi lomarenkaaseen. Lomat sovitaan lomarenkaan kokouksissa, jolloin jokainen voi osaltaan olla vaikuttamassa siihen, milloin haluaisi olla lomalla. Lisäksi sama lomittaja tekee lomalle siirtymisen helpommaksi, kun tilan käytännöt ovat jo tuttuja.

Kuva 6. Kuuluuko tila lomarenkaaseen.

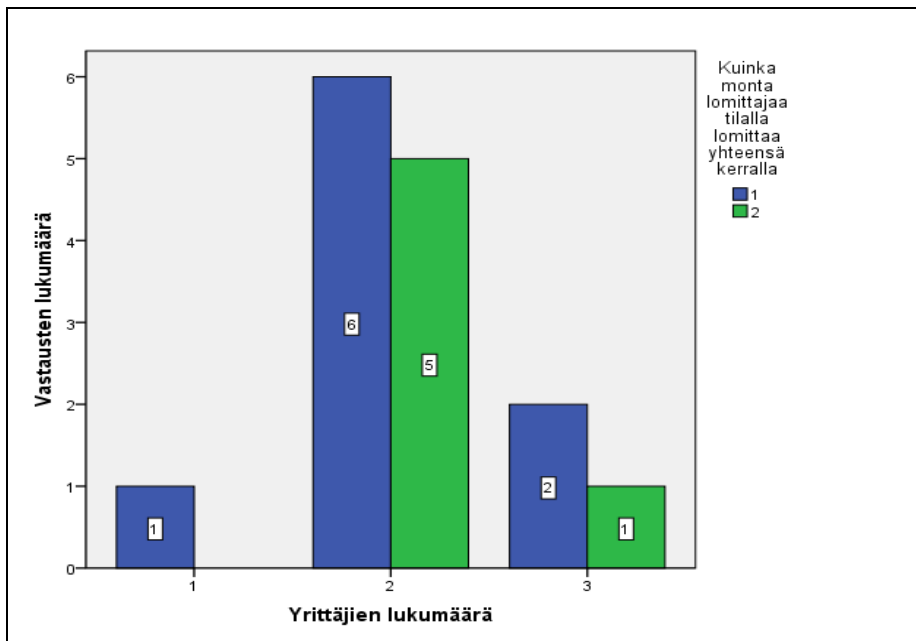
Kyselyssä selvitettiin tilojen tämän hetkistä tyytyväisyyttä kunnan lomituspalveluihin. Yli puolet vastanneista on tyytyväinen kunnan lomituspalveluihin. Erittäin tyytyväisiä vastanneista on 13 prosenttia. Mielipidettään ei osannut tähän sanoa 27 prosenttia vastanneista. Tyytymättömiä kunnan lomituspalveluihin on 7 prosenttia vastanneista. Tulokset antavat hyvän kuvan Toholammin paikallisyksikön lomituspalveluista. Ainoastaan pieni osa vastanneista on tyytymättömiä, mikä kielii siitä, että jotain vastoinkäymistä on ollut lomitusten kanssa. Tässä tapauksessa auttaisi varmasti se, että tila hakeutuisi lomarenkaan piiriin, jolloin lomituksiin voisi paremmin itse vaikuttaa.

Kuva 7. Yrittäjien tämän hetken tyytyväisyys kunnan lomituspalveluihin.

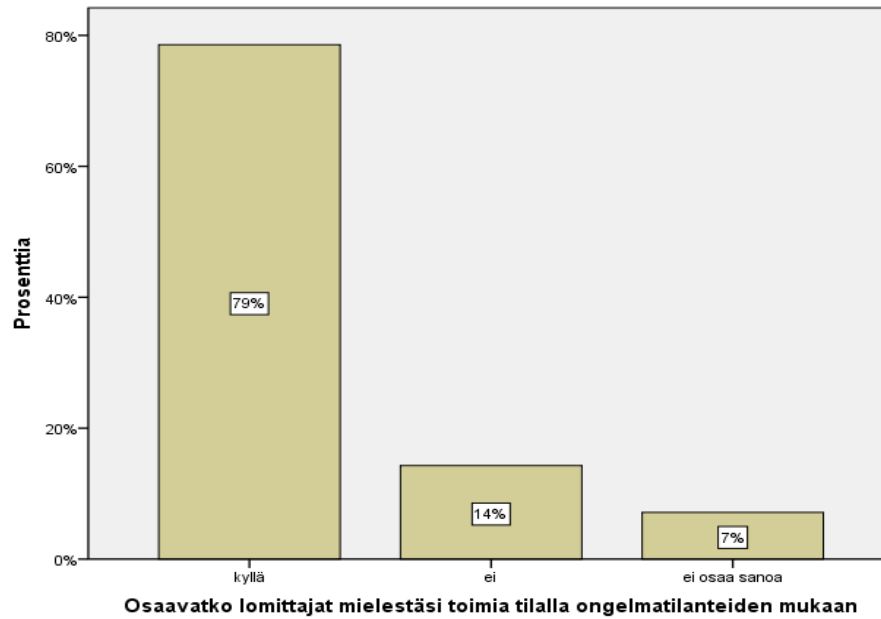
Tilojen lomituksista haluttiin saada selville, montako lomittajaa tilalla lomittaa yhteensä kerralla. Suurin osa tiloista on kahden yrittäjän tiloja, ja näillä lomittaa joko yksi tai kaksi lomittajaa. Eniten vastauksia saatiin kuitenkin yhden lomittajan osalta, johon vastasi kuusi tilaa. Viisi tilaa kahden yrittäjän tiloista vastasi, että tilalla lomittaa kaksi lomittajaa kerralla. Lomittajien määrään

vaikuttaa se, että yrittäjät haluavat pitää lomansa yleensä yhtä aikaa. Yhden yrittäjän tilalla lomittaa yksi lomittaja kerralla. Kolmen yrittäjän tiloilta vastauksia saatiin kahden lomittajan osalta kaksi kappaletta ja yhden lomittajan osalta yksi vastaus. Tuloksissa ei ilmennyt tämän osalta yllätystä sillä oli odotettavissa, että vastaukset yhden ja kahden lomittajan välillä menisivät melko tasan.

Kuva 8. Lomittajien määrä tilalla kerralla suhteutettuna tilalla olevien yrittäjien lukumäärään.

Tiloilta kysyttiin mielipidettä siitä, osaavatko lomittajat toimia tilalla ongelmatilanteiden mukaan. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että lomittajat osaavat toimia ongelmatilanteiden mukaan tilalla. Muutamat tilat olivat sitä mieltä, etteivät lomittajat osaa toimia ongelmatilanteiden mukaan. Kieltävästi siis vastasi 14 prosenttia. Pieni osa vastaajista ei osannut vastata tähän kysymykseen.

Kuva 9. Yrittäjien mielipide lomittajien osaamisesta ongelmatilanteissa tilalla.

Kyselyssä haluttiin selvittää tilojen mielipide siitä, mihin lomittajien koulutuksessa olisi panostettava. Lähes puolet vastaajista oli sitä mieltä, että koulutuksessa olisi panostettava teknisten vikojen korjaamiseen, esimerkiksi kuinka murtunut lypsyletku vaihdetaan. Vastaajista 33 prosenttia oli sitä mieltä, että lomittajien koulutuksessa olisi panostettava lypsyohjelman ja atk-ohjelmien käyttöön. Hälytysten tulkintaan, robotilta tulee, haluaisi 22 prosenttia vastaajista lomittajille koulutusta. Tulisi kiinnittää huomiota siihen, tarvitseeko hälytys toimenpiteitä vai riittääkö siihen etäkuittaaminen. Kaiken kaikkiaan vastaukset tähän kysymykseen jakoutuivat tasaisesti vaihtoehtojen välillä.

Taulukko 4. Lomittajien koulutuksessa olisi panostettava.

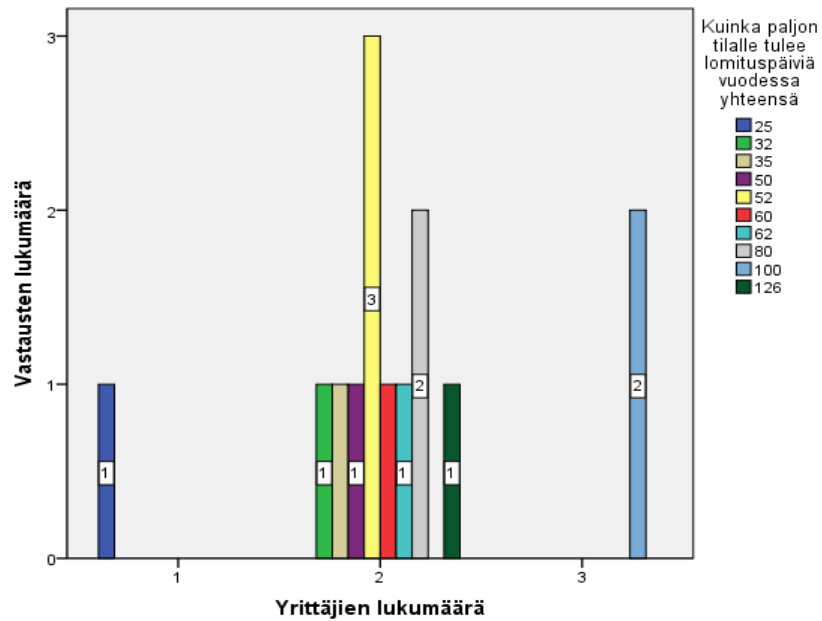
		Vastaukset	
		Lukumäärä	Prosenttia
Lomittajien koulutuksessa panostettava	Lypsyohjelman/atk-ohjelmien käyttöön	3	33%
	Teknisten vikojen korjaamiseen, esim. kuinka murtunut lypsyletku vaihdetaan	4	45%
	Hälytysten tulkintaan joita robotilta tulee, eli tarvitseeko hälytys toimenpiteitä	2	22%
Yhteensä		9	100%

Seuraavaksi kyselyssä selvitettiin tilojen mielipide siitä, kuinka lomittajien koulutus robotin käyttöön tulisi järjestää. Lähes puolet vastaajista oli sitä mieltä, että yrittäjän tulisi perehdyttää lomittaja robotin käyttöön. Lukumäärällisesti yhdeksän tilaa vastasi tämän. Tiloista 32 prosenttia oli sitä mieltä, että lomittaja osallistuisi robotin käyttöönottokoulutukseen tilalla. Lukumäärällisesti tämän vastasi seitsemän tilaa. Tiloista 27 prosenttia oli sitä mieltä, että kunta järjestäisi lomittajien koulutuksen maatalousoppilaitoksen kautta. Lukumäärällisesti kuusi tilaa vastasi tämän. Tässä kysymyksessä tilojen oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto lomittajien koulutuksesta, joten lukumäärällisesti vastauksia saatiin yhteensä enemmän. Vastausten tuloksista ei ilmennyt yllätyksiä, vaan oli odotettavissa, että ne jakautuisivat melko tasaisesti keskenään. Eniten kuitenkin sai kannatusta tiloilta se, että yrittäjä perehdyttäisi lomittajan robotin käyttöön. Lomittaja saisi tällä tavalla suurimman hyödyn koulutuksesta, kun hän saisi koko ajan opastusta ja oppisi tuntemaan lomittettavan tilan robotin.

Taulukko 5. Lomittajien koulutuksen järjestäminen robotin käyttöön.

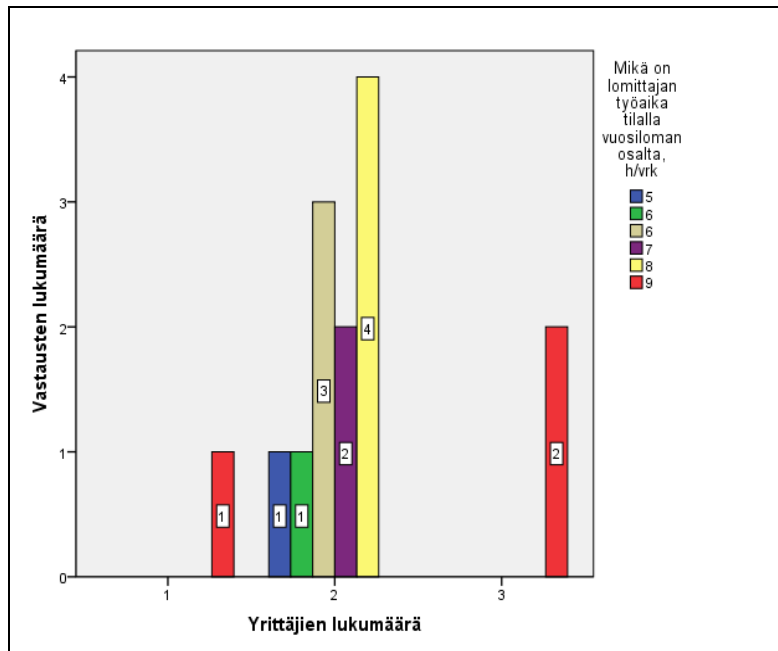
		Vastaukset	
		Lukumäärä	Prosenttia
Lomittajien koulutus robottien käyttöön	Lomittaja osallistuu robotin käyttönottokoulutukseen tilalla	7	32%
	Kunta järjestää koulutuksen maatalousoppilaitoksen kautta	6	27%
	Yrittäjä perehdyttää lomittajan robotin käyttöön	9	41%
Yhteensä		22	100%

Tiloilta kysyttiin lomituspäivien määrästä, johon he saivat vastata avokysymyksen muodossa. Vastaukset vaihtelivat toisistaan paljon, ja johon vaikuttaa ensi sijassa yrittäjien lukumäärä ja se, että monet olivat laskeneet vuosiloman, mahdollisen sijaisapulomituksen sekä tuetun maksullisen lomituksen yhteen. Lomitusten lukumäärät vaihtelivat kahden yrittäjän tiloilla seuraavasti: 32 päivää, 35 päivää, 50 päivää, 52 päivää, 60 päivää, 62 päivää, 80 päivää ja 126 päivää. Yhden lomittajan tilalla lomituksia tulee vuodessa 25 päivää. Kolmen yrittäjän tilalla lomituksia arvioitiin tulevan 100 päivää vuodessa.

Kuva 10. Tilojen lomituspäivien lukumäärä vuodessa verrattuna tilan yrittäjien lukumäärään.

Lomittajan työaika selvitettiin tilojen vuosiloman osalta. Kysymykseen yrittäjät saivat vastata avokysymyksen tapaan. Yhden yrittäjän tilalla lomittajan työaika on keskimäärin yhdeksän tuntia vuorokaudessa. Kahden yrittäjän tilalla vaihtelua lomittajan työajassa esiintyi paljon. Työaika vaihtelee 5–8 tuntia vuorokaudessa. Kolmen yrittäjän tilalla työaika on keskimäärin yhdeksän tuntia.

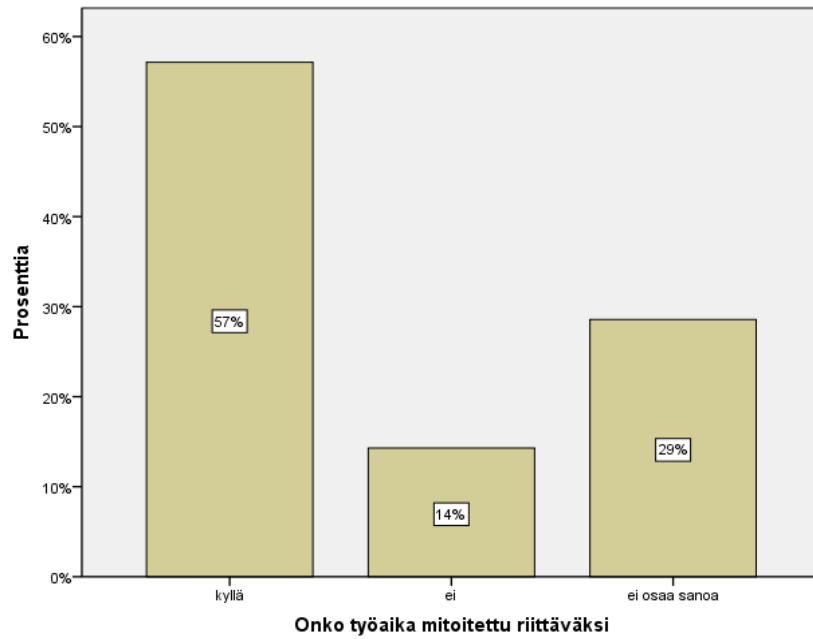
Kuva 11. Lomittajan työaika vuorokaudessa vuosiloman osalta.

Lomittajien työtehtäviä selvitettiin tilojen kyselyssä, ja vastaukset olivat taulukon mukaisia. Vastaukset olivat melko samanlaisia keskenään, eikä suuria poikkeavuuksia ole havaittavissa. Laissa on määritelty, että lomittajan töihin kuuluvat ne rutiinityöt, joita yrittäjä itse tekee päivittäin. Näihin töihin kuuluvat mm. lypsäminen, vasikoiden juottaminen, ruokkiminen, parsien puitsaus sekä kuivitus.

Taulukko 6. Lomittajien työtehtävät tilalla.

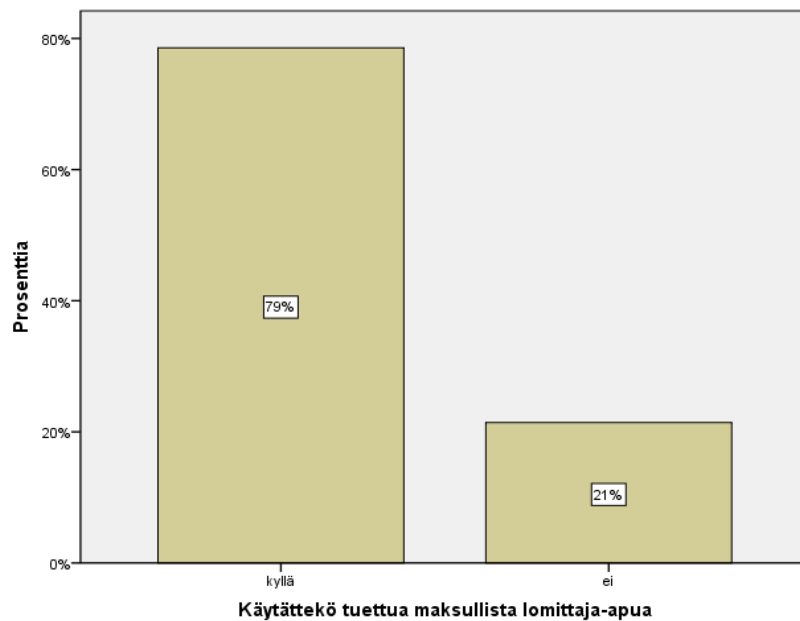
Lomakkeen numero	Yrittäjän vastaus
1	Navettatyöt.
2	Koska molemmat ovat poissa, kaikki tehtävät.
3	Kaikki päivittäiset normaalit rutiinityöt. Eläinten hoito, siivous ja appeen teko.
4	Kaikki mitä kuuluu työhön maatilalla.
5	Kaikki työt. Lypsyt, juotot, rehun haku jne.
6	Siivoaa, juottaa ja kaikkia opetellaan.
8	Säilörehun jako pienkuormaajalla, vastasyntyneiden vasikoiden juotto ja hoito, parsien ja karsinoiden siivous, autettavien lehmien lypsy, lypsyn ja robotin ym. laitteiden tarkkailu.
9	Kaikkia päivittäisiä töitä.
10	Robotin filtterin vaihto, astioiden pesu, vasikan juotto, parren putsaus ja lastutus, nuorenkarjan ruokinta, siivous ym.
11	Navettatyöt, rehujen siirrot.
12	Huolehtii lypsystä, vasikoista, seurannasta, siivous ym. Yleensä itse huolehdimme ruokinta, hälyt, ilta- ja päivätarkastukset ja kaikki ylimääräinen.
13	Putsaa, kuivittaa, juottaa vasikat, huolehtii robotin, kiimat. Appeen tekoon tarvittaisiin lomittaja erikseen.
14	Ruokkii vasikat, putsaa ruokintapöydän, makuuparret ym. kohteet, kuivittaa
15	Kaikki navettatyöt.

Lomitukseen varatun työajan riittävyttä tiedusteltiin yrittäjiltä. Yli puolet yrittäjistä oli sitä mieltä, että työaika on riittävä. Vastaajista kolmas osa, eli 29 prosenttia, ei osaa sanoa, onko työaika mitoitettu riittäväksi. Johon vaikuttaa se, että osa yrittäjistä on vasta robotin hankkinut eikä ole siitä syystä vielä lomalla ollut. Osa määritteli lisähuomiona sen, että päivät tilalla vaihtelevat huomattavasti, joten sekin vaikuttaa osaltaan työajan riittävyteen. Vastaajista 14 prosenttia on sitä mieltä, ettei työaika ole riittävä.

Kuva 12. Yrittäjien mielipide lomittajan työajan riittävydestä tilalla.

Tuetun maksullisen lomittaja-avun käyttöä selvitettiin myös kyselyssä. Suurin osa yrittäjistä käyttää maksullista lomittaja-apua. Yrittäjistä 21 prosenttia ilmoitti, ettei käytä maksullista lomittaja-apua.

Kuva 13. Tuetun maksullisen lomittaja-avun käyttö tiloilla.

Yrittäjiltä kysyttiin, onko sama lomittaja ollut tilalla yleensä. Tähän enemmistö vastaajista ilmoitti, että sama lomittaja on ollut yleensä tilalla lomittamassa, prosenttein 86. Vähemmistö yrittäjistä, eli 14 prosenttia, ilmoitti ettei sama lomittaja ole ollut tilalla yleensä. Tuloksista voidaan päätellä, että lomittajien järjestäminen lomittaville tiloille on onnistunut hyvin, sillä on voitu laittaa sama tuttu lomittaja tilalle, vaikka suurin osa tiloista ei kuulunutkaan lomarenkaaseen.

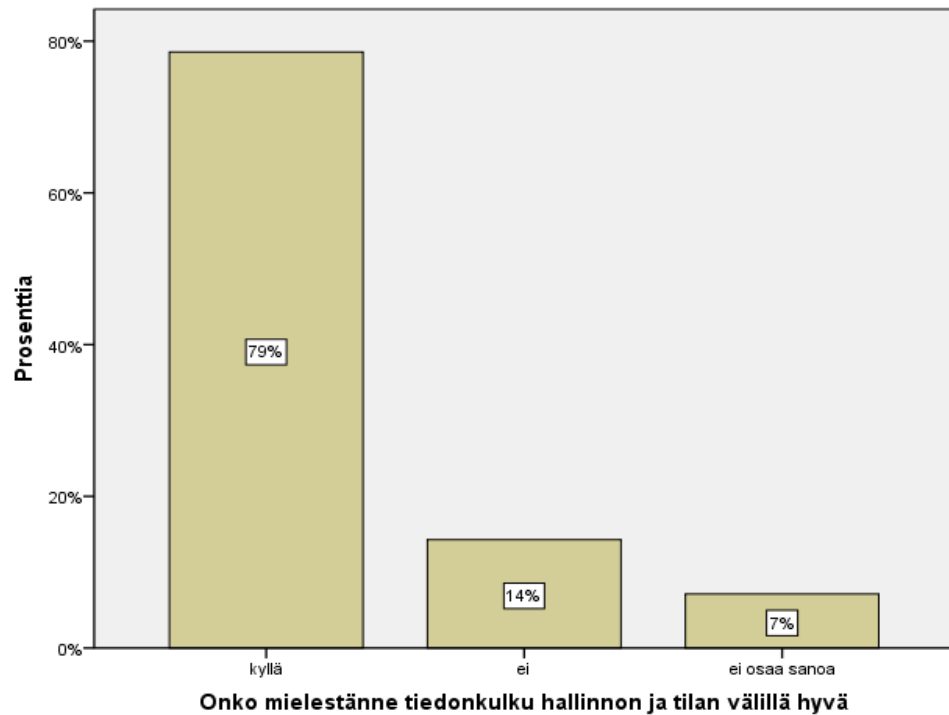
Kuva 14. Onko tilalla ollut yleensä sama lomittaja.

Yrittäjiltä tiedusteltiin, kuinka tärkeää on, että lomittaja on sama. Kaikki yrittäjät vastasivat, että saman lomittajan saaminen on tärkeää. Prosentteina tämä tekee täyden sata prosenttia.

11.3 Hallinto

Kyselyssä tiedusteltiin yrittäjien mielipidettä siitä, onko tiedonkulku hallinnon ja tilan välillä hyvä. Suurin osa yrittäjistä oli sitä mieltä, että tiedon kulku on hyvä hallinnon ja tilan välillä. 14 prosenttia oli sitä mieltä, että tiedon kulku ei ole hyvä. Perusteluna oli lisätty, että hallinto voisi soittaa tilallekin päin ja että

sovituista asioista pitää pystyä pitämään kiinni. Tässä tarkoitettiin lomittajan vaihtumista viime hetkellä eikä välttämättä olla päästy lomalle, vaikka olisi sen varannut hyvissä ajoin. Tällaisia tapauksia voidaan kuitenkin pitää yksittäisinä. Pääasiassa hallinnon toimintaan ollaan tilojen mukaan tyytyväisiä. Yrittäjistä 7 prosenttia ei osannut vastata, onko tiedonkulku hallinnon ja tilan välillä hyvä.

Kuva 15. Onko mielestänne tiedonkulku hallinnon ja tilan välillä hyvä.

Kyselyn lopuksi yrittäjillä oli mahdollisuus antaa avoin palaute kyselystä, lomittajista tai lomatoimistosta. Alla olevaan taulukkoon on kerätty kaikki yrittäjien antamat palautteet.

Taulukko 7. Yrittäjien avoin palaute kyselystä.

Lomakkeen nro	Vastaus
2	Lomatoimisto ja lomittajat toimivat kiitettävästi. Melan toiminta joissain tapauksissa ristiriitaista ja jopa epäammattimaista. Esim. päivystyskorvaus 24h tuntilomilla ja työhön liittyvät matkat esim. eläinten kanssa näyttelyyn osallistuminen mikä otetaan vuosilomista tai tunneista. Kysely ihan hyvä, toivoisi että se myös vaikuttaisi ylöspäin.
3	Johtavat lomittajat voisivat käydä myös navetoimassa eikä vain tarkastuskäynnillä robottinavetoissa niin heillekin tulisi tuntumaa että vaikka robotti lypsää silti työtä on ja joskus 8 tuntiakaan ei riitä kun on joku akuutti tilanne meneillään. Jotkut lomittajat voisivat ottaa reippaamman työasenteen, tarttuisivat kolaan yms. eikä pelkästään ”ottaa robottia ja tietokonetta haltuunsa” ja teettää raskaammat työt toisella. Hyvä kysely!
6	Palveluja tarjoava hallintokin voisi soittaa tilalle päin.
8	Naislomittajat ovat siistimpiä ja hoitavat vasikat paremmin, miehet hallitsevat laitteet paremmin. Lomatoimiston toiminta on ihan asiallista.
9	Lomittajille parempaa palkkaa ja kaikkea virikkeellisyyttä joka lisää palavaa innostusta työhön.
13	Pöhölä laittaa lomittaja robottitilalle joka ei ymmärrä tuon taivaallista tietokoneesta!!
14	Sovituista asioista pitää pystyä pitämään kiinni! Rehellisyyttä kiitos! Lomittajat hoitavat tehtävänsä kohtalaisen hyvin, lomatoimistosta ei voi sanoa samaa. Ala-arvoista työskentelyä. Lomittaja voi vaihtua edellisenä päivänä, ei saa pidettyä lomaa vaikka on varannu hyvissä ajoin. En tiedä mistä johtuu mutta paljo pitäis tapahtua muutosta. Vuosi vuodelta hallinto mennä huonompaan suuntaan!!!!

11.3 Lomittajien kyselyn tulokset

Lomittajien kyselylomakkeiden tuloksia ei ollut tarpeellista viedä SPSS-ohjelmaan, sillä vastauksia tuli ainoastaan viisi kappaletta takaisin. Lomittajien keskimääräiseksi iäksi mediaanilaskennalla tuli 45 vuotta. Vastajista 40 prosenttia oli naisia ja 60 prosenttia miehiä.

Lomittajien kyselyssä tiedusteltiin, kauanko he ovat toimineet lomittajina, vastaukseksi saatiin seuraavaa: 2 vuotta, 6 vuotta, 8 vuotta, 14 vuotta ja 17 vuotta.

Lomittajiksi vastaajat olivat valmistuneet joko oppisopimuskoulutuksella, olivat itse oppineet lomittajaksi tai käyneet maatilatalouden perustutkinnon. Lomittajista kukaan ei lomittanut lomarenkaassa robottilypsytiloja. Yleinen tyytyväisyys lomitettaviin tiloihin oli hyvä. Arvosanaksi lomittajat antoivat 4 asteikolla 1–6, jossa 1= erittäin tyytymätön, 2= tyytymätön, 3= ei tyytymätön eikä tyytyväinen, 4= tyytyväinen, 5= erittäin tyytyväinen ja 6= ei osaa sanoa.

Kaikki lomittajat lomittivat useammalla kuin yhdellä robottilypsytilalla, mutta näitä ei kuitenkaan kukaan lomittanut pääasiallisesti. Lomittajilta kyselyssä kysyttiin, ovatko he saaneet koulutusta robotin käyttöön. Kaikki vastasivat myöntävästi mutta koulutusta haluttaisiin enemmän. Lomittajien koulutus on koostunut seuraavista: lomittaja on osallistunut käyttöönottokoulutukseen tilalla, kunta on järjestänyt koulutusta maatalousoppilaitoksen kautta, yrittäjä on perehdyttänyt robotin käyttöön ja lisäksi lomittaja on oma aloitteisesti hankkinut tietoa DeLaval- ja Lely-kouluttajilta. Lomittajat haluaisivat koulutusta sellaiselta ohjaajalta, joka on koko päivän paikalla ja hallitsee robotin täysin. Ohjaajan tulisi antaa robotti- ja automatiikkatehtäviä. Tietokoneella olevien raporttien hallinnasta ja hyödyntämisestä tarvittaisiin myös koulutusta lomittajien mielestä.

Lomittajilta kysyttiin, onko robotilta tulevien hälytysten kuittausvastuu yksin lomittajalla lomituksen aikana. Vastauksiin vaikuttivat tilojen erilaiset käytännöt. Toisilla tiloilla lomittajalla oli yksin kuittausvastuu hälytyksistä varsinkin silloin, jos molemmat yrittäjät olivat lomalla. Toisilla tiloilla hälytysten kanssa meneteltiin niin, että hälytykset menivät ensin yrittäjälle ja yrittäjä otti lomittajaan yhteyttä, jos hälytys vaati toimenpiteen paikanpäällä. Jos hälytys taas on vähemmän tärkeä, yrittäjä kuittaa hälytyksen etäkäytöllä.

Kyselyssä selvitettiin, kuinka raskaaksi lomittajat kokevat varallaolon lomituksen aikana. Vastaukseksi saatiin vähän tai jonkin verran. Arviointi asteikkona käytettiin 1–5, jossa 1= ei yhtään, 2= vähän, 3= jonkin verran, 4= paljon ja 5= todella paljon.

Lomittajilta kysyttiin, onko heidän mielestään tilojen ja lomittajan välinen tiedonkulku hyvä. Johon oltiin pääasiassa tyytyväisiä, mutta monelta tilalta puuttuvat kirjalliset toimintaohjeet robotin ja laitteiden käyttöön. Toimintaohjeiden puuttuminen vaikuttaa myös hälytysten määrään, kun ei ole ohjeita siitä, kuinka

toimia hälytyksen sattuessa. Työaikaan haluttaisiin myös parannusta, sillä tilalla menee aikaa automatiikan kanssa sekä siihen, kun tietokoneelta yrittää tulkita raportteja. Johon taas vaikuttaa jo edellä mainittu toimintaohjeiden puuttuminen. Muut työt tilalla pitkittyvät, kun aikaa menee ylimääräiseen työhön toimintaohjeiden puuttuessa. Yrittäjät eivät välttämättä tiedosta sitä, että heidän pikainen tarkistus navetalla saattaa lomittajalta viedä tuplasti enemmän aikaa. Tietoa ei myöskään aina osata välittää lomatoimistoon, kun tunteja lasketaan.

Kyselyssä haluttiin selvittää myös, kokeeko lomittaja työn liian raskaaksi. Kysymykseen voitiin vastata joko kyllä, ei tai ei osaa sanoa. Suurin osa lomittajista vastasi, että ei koe työn olevan liian raskasta. Kuitenkin osa kokee työn raskaaksi, ja siihen vaikuttaa varallaolo lomituksen aikana, pitkät välimatkat työssä ja tien päällä sekä se, että tiloilta puuttuu toimintaohjemateriaali.

Kyselyn lopuksi lomittajilla oli mahdollisuus antaa palautetta lomitustöihin liittyen: ”Työ on haastavaa, vaihtelevaa ja usein mielenkiintoista. Talon väellä on liian vähän aikaa lomittajan kanssa, syynä pienet lapset ja muiden asioiden hoitaminen. Tiloille mielellään 2-3 päivää opastus ja pääsy toisen lomittajan kanssa töihin. Kiitostakin on saatu, joskin välillä nuhteita ja valitusta. Kiitos lomatoimelle, viimeisimmät koulutukset loistavia.”

”Robottitiloilla työskentely: opastus, opetus yms. tilallisilta. Hälytykset ovat minun työssä ollessani menneet ensin tilalliselle ja sieltä soitetaan minulle jos tarvitsee toimenpiteitä. Kuittauksella ohitettavat ongelmat tilalliset ovat hoitaneet etäyhteydellä. Päivystystä usein vuorotellen, jos tilalla kaksi lomittajaa. Pääasiassa robotit toimineet moitteettomasti. Itsellä ei mittavaa kokemusta. Lely- ja DeLaval-robotit tuttuja.”

”Joka lomituksella oppii jotain uutta. Tilalla annettava koulutus mielestäni parempi kuin huoltomiehen päivän kurssi jossa 15 silmäparia yrittää kurkotella ja nähdä ”mitä se nyt teki”.

”Työ vaihtelevaa ja itsenäistä. Lomittajan työtä ei osata arvostaa siinä mittasuhteessa kuin tulisi, sillä lomittaja on tilalla yksin vastuussa toisen yrityksestä, että kaikki toimii ja siellä ei sattuisi mitään vahinkoja.

12 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tilakoot ovat viime vuosina kasvaneet, samalla kun niiden määrä on kuitenkin vähentynyt. Työmenetelmät ovat uudistuneet ja automatisoituneet tiloilla, joten robottilypsytilojen määrä on niin Suomessa kuin muualla maailmassa lisääntynyt ja määrä lisääntyy edelleen. Suomessa ensimmäiset lypsyrobotit otettiin käyttöön vuonna 2000. Automaattilypsytiloja oli Suomessa vuoden 2009 lopussa 465 ja Pohjoismaissa yhteensä 2619. Lisäksi useamman robotin tilat ovat myös yleistyneet. Maatalousyritystoiminnan muutokset tulisi huomioida lomituspalveluja kehitettäessä, sillä varsinkin robottilypsytilat tarvitsevat ammattitaitoisia lomittajia.

Opinnäytetyön aiheen valinta liittyy siihen, että lomituskäytännöt eri robottitiloilla vaihtelevat. Lomatoimistolla ei ole antaa yhtenäisiä käytäntöjä lomitusten suorittamisiin, sillä päivystystavat tilojen kesken poikkeavat toisistaan jokin verran. Tiloilla vaihtuva lomittaja saa hieman erilaiset ohjeet eri tiloilla, kuinka toimia hälytysten vastaanottamisen kanssa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää lypsyrobottitilojen ja robottitiloilla työskentelevien lomittajien näkökulmia lomitusten toteuttamisiin. Kyselyn tulosten perusteella saatiin tietoa siitä, miten robottitilojen lomitukset tällä hetkellä hoidetaan ja missä asioissa on tulevaisuudessa parannettavaa. Toimeksiantajana tässä opinnäytetyössä oli Toholammin lomatoimisto. Toivon mukaan teetetyn kyselyn tuloksista on apua lypsyrobottitilojen lomittajille ja maatalousyrittäjille tulevaisuudessa.

Lomittajilta tuli ainoastaan viisi kyselylomaketta takaisin, vastausprosentti lomittajien osalta on 23 prosenttia. Syytä en osaa sanoa, miksi vastauksia tuli näin vähän takaisin. Pohdin syytä myös Toholammin paikallisyksikön kanssa, mutta vastausta emme saaneet. Pieni vastausprosentti vaikuttaa tietysti niin lomittajien kyselyn tuloksiin kuin myös koko kyselyn tuloksiin, kun verrataan tilojen ja lomittajien vastauksia keskenään. Tiloilta saadut vastausmäärät yllättivät iloisesti, sillä niitä tuli takaisin todella hyvin. Vastausprosentti tilojen osalta oli 71 prosenttia. Kyselyitä lähetettäessä tilojen vastausprosentin epäiltiin jäävän melko pieneksi, sillä tiloille tulee nykyään paljon kyselyitä

erilaisista asioista. Lomittajilta odotettiin hyvää vastausprosenttia, sillä kyselyiden palauttaminen lomatoimistoon oli mielestämme paras ratkaisu, kun sitä yhdessä lomatoimiston kanssa mietittiin. Tulokset siis yllättivät. Lomittajien vastauksia olisi voinut tulla takaisin enemmän, mikäli vastausaika olisi ollut pidempi ja kyselyt olisi palautettu minulle samanlaisessa palautuskuoressa kuin tiloille menneet kyselyt.

Yrittäjien määrää tiloilla selvitetessä suurin osa tiloista on kahden yrittäjän tiloja. Yrittäjien määrää selvitin siksi, että saataisiin selville, vaikuttaako se lypsyrobottien ja eläinten määrään tilalla. Suurella osalla tiloista oli vain yksi robotti. Yhdelläkään ei ollut kolmea tai useampaa robottia. Robottien ja eläinten määrät vaikuttavat taas osaltaan siihen, montako lomittajaa tilalla yleensä tarvitaan. Näissä tilanteissa esiintyi vaihtelua, eli osalla tiloista lomittaa vain yksi lomittaja kerralla ja toisilla tiloilla yleensä on kaksi lomittajaa kerralla. Lomittajien määrään tilalla vaikuttaa myös se, pitävätkö yrittäjät lomansa samaa aikaa. Useat yrittäjät haluavat pitääkin lomansa samaan aikaan, mutta aina se ei kuitenkaan onnistu, sillä lomittajaa ei aina saada tilalle järjestettyä. Lomittajan saantia tilalle voitaisiin mielestäni parantaa, jos useampi tila kuuluisi lomarenkaaseen. Yllätyksenä kyselyn tuloksissa tulikin, että suurin osa tiloista ei kuulu lomarenkaaseen. Olin olettanut, että moni tila kuuluisi lomarenkaaseen, sillä kotitilallani kuulumme lomarenkaaseen ja meillä on kaksi lypsyrobottia. Lomituksia on saatu sujumaan jouhevasti, kun lomista on sovittu etukäteen lomarenkaan kokouksissa. Siellä samaan lomarenkaaseen kuuluvat tilat ja lomittajat sekä johtavalomittaja sopivat yhdessä lomienpito ajankohdista. Tällä tavoin jokainen voi olla vaikuttamassa osaltaan siihen, milloin haluaisi lomansa pitää. Lomarenkaaseen kuuluminen tuo sujuvuutta lomittajan työhön sekä tilan lomalle siirtymisessä. Lomittajalle työtavat ovat ennestään tuttuja, ja tilalliset tuntevat lomittajan. Aina ei ole sitä ongelmaa, että joutuisi opettelemaan tilan tavat alusta lomitukseen ajaksi.

Kyselyssä tiedustelin lypsyrobottien merkkejä. Selvisi, että suosituin merkki on DeLaval prosenttein 53, toiseksi suosituin on Lely prosenttein 40 ja vähiten edustettuna on SAC 7 prosentilla. Robotit ovat olleet käytössä yli kaksi vuotta yli puolella vastaajista, 27 prosentilla tiloista robotti on ollut käytössä yli vuoden

ja 20 prosentilla tiloista robotti on ollut käytössä alle vuoden. Robotin tilalla oloaika vaikuttaa suoraan siihen, paljonko robotilta tulee hälytyksiä. Vasta asennettu robotti voi hälyttää useita kertoja päivässä, mutta hälytysten määrät vähenevät ajan kuluessa. Toki päivätkin eroavat paljon toisistaan hälytysten kesken, toisinaan hälytyksiä ei tule ollenkaan ja joinakin päivinä niitä voi tulla useita kertoja. Yrittäjät arvioivat, että robotilta tulevia rutiinihälytyksiä tai ilmoituksia tulee keskimäärin 8 kertaa viikossa, toimenpiteen aiheuttavia hälytyksiä tai toimintahäiriöitä tulee keskimäärin kerran viikossa, toimintahäiriöitä, jotka vaativat huoltomiehen paikalle kutsumisen, tulee keskimäärin kolme kertaa vuodessa. Tässä rutiinihäiriöllä tarkoitetaan epätäydellistä lypsyä robotilla, eli robotti ei ole joko löytänyt lehmän utareita tai lehmä on potkinut niin, ettei lypsimien laittaminen ole onnistunut. Toimintahäiriö, joka vaatii paikalle menemisen, tarkoitetaan esimerkiksi erottelumaitoämpäreiden täyttymistä. Huoltomies kutsutaan paikalle lähes aina, kun robotilta on mennyt jotain konkreettisesti rikki.

Yrittäjiltä tiedusteltiin työn menekin muutoksen arviointia, ja yli puolet oli sitä mieltä, että työn menekki on vähentynyt tilalla. Yrittäjistä 27 prosenttia ei osannut vastata tähän kysymykseen ja 20 prosenttia oli sitä mieltä, että työn menekki on lisääntynyt tilalla. Työn menekin lisääntymistä perusteltiin sillä, että eläinmäärä on saattanut jopa kolminkertaistua tilalla ja työn luonne on erilaista. Lehmäkohtainen aika on tietysti vähentynyt tilalla robotin tultua.

Kyselyssä selvitettiin tilojen tämän hetkistä tyytyväisyyttä kunnan lomituspalveluihin. Yli puolet vastanneista on tyytyväisiä kunnan lomituspalveluihin prosentein 53. Erittäin tyytyväisiä vastanneista on 13 prosenttia. Mielipidettään ei osannut tähän sanoa 27 prosenttia vastanneista. Tyytymättömiä kunnan lomituspalveluihin on 7 prosenttia vastanneista. Tulokset antavat hyvän kuvan Toholammin paikallisyksikön lomituspalveluista. Ainoastaan pieni osa vastanneista on tyytymättömiä, mikä kieli siitä, että yksittäisiä vastoinkäymisiä on ollut lomitusten kanssa. Tässä tilanteessa auttaisi varmasti se, että tila hakeutuisi lomarenkaan piiriin, jolloin lomitukseen voitaisiin paremmin itse vaikuttaa.

Lomittajien koulutuksesta robotin käyttöön moni yrittäjä oli sitä mieltä, että tilallinen opettaisi itse lomittajalle robotin käyttöä. Kannatusta saivat myös, että lomittaja osallistuisi robotin käyttöönottokoulutukseen tilalla. Myös kunnan tulisi järjestää jatkossakin koulutusta maatalousoppilaitoksen kautta, lähimmät sijaitsevat Kannuksessa ja Perhossa.

Lomittajien kyselyssä tuli esille se ongelma, että monelta tilalta puuttuvat kirjalliset toimintaohjeet. Työt saattavat venyä tilalla sekä hälytykset lisääntyä, kun ei ole kunnan toimintaohjeita. Lisäksi lomittajat halusivat lisää koulutusta robotin ja atk-ohjelmien käyttöön. Tiloilla olevat lypsyohjelmat ovat todella informatiivisia, mutta aina sieltä ei osata etsiä oikeaa tietoa, jota tarvittaisiin valvontaa tehtäessä. Lisäksi tulisi huomioida työajan määrittelemisessä se, että tarkistuskäynti navetalla vie lomittajalta lähes aina pidemmän ajan kuin tilalliselta. Tässäkin auttaisi mielestäni se, että lomittaja lomittaisi lomarenkaassa, jolloin tilat tulisivat ainakin tätä kautta tutuiksi.

Kyselyn tulosten perusteella tuli selville muutamia tärkeitä asioita. Yrittäjät toivoivat johtavien lomittajien osallistumista myös navetointiin eikä ainoastaan tekemässä tiloilla tarkistuskäyntejä. Lomittajille yrittäjät ehdottivat parempaa palkkaa. Lomittajilta tuli esille, ettei heidän lomittajan työtään aina arvosteta tarpeeksi. Lomittajat toivoivat saavansa vielä lisää koulutusta robotin käyttöön. Koulutuksessa pitäisi keskittyä erityisesti siihen, että opetus tapahtuisi pienryhmissä. Suurissa opetusryhmissä eivät kaikki välttämättä näe, mitä robotilla tehdään. Sama koskee atk-ohjelmien opetusta. Koulutuksella saavutettaisiin parempi hyöty, kun opetusryhmät pysyisivät pieninä. Lomittajilta tuli lisäksi toive liittyen opetustilanteisiin, että kouluttajan tulisi tarjota tehtäviä robotilla, jolloin asiat jäisivät paremmin mieleen, kun ne saisi itse tehdä käytännössä opetuksen yhteydessä. On ymmärrettävä se, että tilalliset ovat joka päivä tekemisissä robottien sekä valvontaohjelmien kanssa, joten heille toki tulee joka päivä pakollista harjoittelua. Lomittajille tämä opettelu on harvemmassa, joten muistiin ei välttämättä jää kaikki asiat. Lisäksi, kun tiloilta puuttuvat toimintaohjeet, lomittaja on lopulta melko heikoilla robotin kanssa. Lomittajat esittivät toiveena saada pidemmän tutustumisajan tilaan. Johon olisi

hyvä saada pari, kolme päivää. Olisi myös toivottavaa, että lomitusta voisi tehdä ainakin ensi alkuun toisen lomittajan kanssa.

LÄHTEET

Keva. Maatalouslomitus ja eläkemenoperusteinen maksu. Saatavissa: http://www.keva.fi/fi/tyonantajille/elakemaksut/elakemenoperusteinen_elakema_ksu/Sivut/maatalouslomitus.aspx. Päivitetty 22.11.2010 [Viitattu 12.2.2011]

Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus KVTES 2007. Kunnallinen työmarkkinalaitos. Helsinki

Lely Astronaut: automaattinen lypsyjärjestelmä (www-osoite: http://www.nhk.fi/lely_astronaut_a3_next_lypsyrobotti.html). [Viitattu:15.3.2011].

Lomituspalveluyrittäjien ja tuotannosta luopuneiden maatalousyrittäjien urasuunnitteluhanke 1.5.1998-30.6.2000. Pohjois-Karjalan Maaseutukeskus, Pohjois-Karjalan ammatillinen aikuiskoulutuskeskus. Loppuraportti.

Lypsyrobottilojen lomituskäytännöt. Opinnäytetyö. Immonen, A. & Rätty, A. 2008. Savonia Ammattikorkeakoulu, Iisalmi.

Lypsyrobottien soluseurantalaitteiden toiminnan ja hankinnan kannattavuuden arviointi. Poskiparta, H. Opinnäytetyö. 2009. Hämeen Ammattikorkeakoulu, Mustiala.

Maatalouslomituksen kehittämistyöryhmän muistio, 2001. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2001.

Maatalouslomituksen kehittämismahdollisuuksia selvittäneen työryhmän muistio. 2006, Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä. Helsinki

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki. 20.12.1996/1231. [Viitattu 12.3.2011] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961231>

Maidontuotantotilan kannattavuuden kehittäminen. Maijala, O. 2009. Opinnäytetyö, 20-23.

Maitohygienialiitto. Tietoa maidonlaadusta. Saatavissa:
www.maitohygienialiitto.fi/maidon_laatu_autom_03.html [Viitattu 14.3.2011].

Maitohygienialiitto. 2007. Hyvät toimintatavat automaattilypsyssä –
hygieniaohjeet. Suomen meijeriyhdistys 15.5.2010.
<http://www.maitohygienialiitto.fi/HTP-ohje2007.pdf>. [Viitattu 15.3.2011].

Maito ja me- lehti, Maidon laatu ja eläinten terveys 2.12.2009. Manninen, E.

Mela, 2010. Vakuuttavaa hyvinvointia –diasarja. Opettajan materiaali
Maatalouslomitus-osioon.

Mela, 2010. Vakuuttavaa hyvinvointia. Vuosiloma. Kotieläinyksiköt. [Viitattu:
2.5.2011].

MTT. Automaattilypsy 2010. Saatavissa:
http://www.mtt.fi/julkaisut/maitokoneet/automaattilypsy_kesalla_2010.pdf
[Viitattu 14.3.2011]

MTT. Maitokoneet. Saatavissa: www.mtt.fi/maitokoneet [Viitattu 14.3.2011]

Salovuori, H., Ronkainen, P. & Heino, A. 2004. Maidon laatu. Teoksessa:
Suokannas, A., Salovuori, H., Ronkainen, P., Heino, A., Hovinen, M., Kasanen,
I., Raussi, S., Kaihilahti, J., Aisla, A-M., Saastamoinen S., Alasuutari, S. &
Manninen E. (toim.) Maidon laatu, eläinten utareterveys, käyttäytyminen ja
hyvinvointi automaattilypsyssä. MTT.

Toholampi, Luonnollinen kotilaakso. Lomituspalvelu. 2011. (www-osoite:
www.toholampi.fi/index.php?id=180). [Viitattu: 20.4.2011].

Toholampi, Luonnollinen kotilaakso. Maksullinen lomittaja-apu. 2011. (www-
osoite: www.toholampi.fi/index.php?id=188). [Viitattu: 20.4.2011].

Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt– opas työpaikoille. Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry. Ammatillisen edunvalvonnan tiimi. Yliopistonpaino, Helsinki 09/2006. [Viitattu: 19.4.2011].

Viitala, J. 2009. 13 lomitusaluetta yhdistetään ensi vuodeksi. Maaseudun tulevaisuus. 4.2.2010.

Liitteet

SAATEKIRJE

Arvoisa maatalousyrittäjä!

Olen neljännen vuoden agrologiopiskelija Ilmajoen maa- ja metsätaloudenyksiköstä. Teen opinnäytetyötä robottilypsytilojen lomituksista yhteistyössä paikallisyksikön lomatoimiston kanssa. Opinnäytetyön pohjaksi teetän kyselytutkimuksen lomittajille sekä tiloille joilla on käytössään robottilypsyjärjestelmä. Opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä selvitys paikallisyksikön alueen lomitusten onnistumisista, niin lomittajan kuin lomitettavan tilan näkökulmista. On tärkeää että vastaatte oman näkökulmanne mukaan jotta tulokset olisivat luotettavia.

Kyselylomakkeet tulevat käyttöni luottamuksellisesti, ainoastaan opinnäytetyön selontekoa varten joka myöhemmässä vaiheessa palvelee paikallisyksikköä kun saadaan tilojen ja lomittajien näkökulmat selville lomitustöiden onnistumisista ja mahdollisista ongelmakohtista. Lomatoimisto haluaa omalta osaltaan olla edistämässä tiedonkulkua ja yhteistyötä tilojen ja lomittajien välillä. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti eikä yksittäistä vastaajaa voida tunnistaa lomakkeista eikä tutkimustuloksista.

Käyttäkää hetki aikaanne kyselyn täyttämiseen, sillä jokainen vastaaja on tässä tärkeä melko suppean osallistujamäärän takia. Ammattitaidon ja yhteistyön kehittäminen on tärkeää tilojen, lomittajien ja lomatoimiston välillä. Lomake tulisi palauttaa viimeistään 31.3.2011 mennessä oheisessa palautuskuoressa.

Kiitos yhteistyöstä!

Ystävällisin terveisin,

agrologiopiskelija Marjo Ranta-Pitkänen

(044-2811725, marjo.ranta-pitkanen@seamk.fi)

Kysely robottitiloille lomitustöistä

1. Montako yrittäjää tilalla on? _____

2. Yrittäjien iät _____

3. Kuinka monta lypsyrobotia tilalla on? _____

4. Kuinka kauan robotti on ollut käytössä?

a) alle vuoden

b) yli vuoden

c) yli kaksi vuotta

5. Lypsyrobotin
merkki _____

6. Kuinka usein hälytyksiä tulee?

Ilmoitushälytys, rutiinihäiriö, johon riittää vastaaminen tai kuittaus:

_____kertaa viikossa

Hälytys, toimintahäiriö, joka vaatii paikalle menon ja jonkinlaisen toimenpiteen:

_____kertaa viikossa

Toimintahäiriö, joka vaatii huoltomiehen kutsumisen:

_____kertaa vuodessa

7. Työn menekin muutos tilalla:

- a) lisääntynyt
- b) vähentynyt
- c) ei osaa sanoa

8. Kuka tekee tilanne lomitukset?

- a) paikallisyksikön lomittaja
- b) yrittäjän ehdottama henkilö

9. Tarvitseeko lomittajan hoitaa tilallanne hälytysten vastaanotto ja kuittaaminen oman työaikansa ulkopuolella?

- a) kyllä
- b) ei

10. Eläinten lukumäärät

Lehmät _____

Hiehot _____

Vasikat _____

Lihanaudat _____

Muut _____

11. Kuuluuko tila lomarenkaaseen?

a) kyllä

b) ei

12. Tämän hetkinen tyytyväisyys kunnan lomituspalveluihin asteikolla 1-5

(jossa 1= erittäin tyytymätön, 2= tyytymätön, 3= Ei tyytymätön eikä tyytyväinen, 4= tyytyväinen 5=erittäin tyytyväinen, 6=Ei osaa sanoa)

a) 1

b) 2

c) 3

d) 4

e) 5

f) 6

13. Kuinka monta lomittajaa tilalla lomittaa yhteensä kerralla? _____

14. Osaavatko lomittajat mielestäsi toimia tilalla ongelmatilanteiden mukaan

a) kyllä

b) ei

c) ei osaa sanoa

15. Jos vastasit edelliseen kysymykseen "ei", mihin pitäisi mielestäsi panostaa lomittajien koulutuksessa

a) lypsyohjelman/atk-ohjelmien käyttöön

b) teknisten vikojen korjaamiseen, esim. kuinka murtunut lypsyletku vaihdetaan. Käytännön töissä ongelmien ratkaisu

c) hälytysten tulkintaan joita robotilta tulee, eli onko hälytys sellainen joka vaatii toimenpiteitä

d) joku muu,

mikä _____

16. Miten lomittajien koulutus robotin käyttöön pitäisi mielestänne järjestää?

a) lomittaja osallistuu robotin käyttöönottokoulutukseen tilalla

b) kunta järjestää koulutuksen maatalousoppilaitoksen kautta

c) yrittäjä perehdyttää lomittajan robotin käyttöön

d) muu,

mikä _____

17. Kuinka paljon tilalle tulee lomituspäiviä vuodessa yhteensä? _____

18. Mikä on lomittajan työaika tilallanne vuosiloman osalta?

Tuntia/vrk _____

19. Mitä työtehtäviä lomittaja tekee tilallanne?

20. Onko tilanne työaika mitoitettu riittäväksi?

- a) kyllä
- b) ei
- c) ei osaa sanoa

21. Käytättekö tuettua maksullista lomittaja-apua?

- a) kyllä
- b) ei

22. Onko sama(t) lomittaja(t) ollut yleensä tilalla?

- a) kyllä
- b) ei

23. Kuinka tärkeää on että lomittaja olisi sama, asteikolla 1-4

(jossa 1= ei merkitystä, 2= jonkin verran merkitystä, 3= ei osaa sanoa, 4= on tärkeää)

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4

24. Onko mielestänne tiedonkulku hallinnon ja tilan välillä hyvä?

- a) kyllä
- b) ei
- c) ei osaa sanoa

25. Jos vastasit edelliseen kysymykseen ”ei”, niin mitä parannettavaa mielestänne olisi?

26. Avoin palaute lomittajista, kyselystä, lomatoimistosta jne.

KIITOKSIA VASTAUKSISTANNE!!

SAATEKIRJE

Arvoisa maatalouslomittaja!

Olen neljännen vuoden agrologiopiskelija Ilmajoen maa- ja metsätaloudenyksiköstä. Teen opinnäytetyötä robottilypsytilojen lomituksesta yhteistyössä paikallisyksikön lomatoimiston kanssa. Opinnäytetyön pohjaksi teetän kyselytutkimuksen lomittajille sekä tiloille joilla on käytössään robottilypsyjärjestelmä. Opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä selvitys paikallisyksikön alueen lomitusten onnistumisista, niin lomittajan kuin lomitettavan tilan näkökulmista. On tärkeää että vastaatte oman näkökulmanne mukaan jotta tulokset olisivat luotettavia.

Kyselylomakkeet tulevat käyttöni luottamuksellisesti, ainoastaan opinnäytetyön selontekoa varten joka myöhemmässä vaiheessa palvelee paikallisyksikköä kun saadaan tilojen ja lomittajien näkökulmat selville lomitustöiden onnistumisista ja mahdollisista ongelmakohtista. Lomatoimisto haluaa omalta osaltaan olla edistämässä tiedonkulkua ja yhteistyötä tilojen ja lomittajien välillä. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti eikä yksittäistä vastaajaa voida tunnistaa lomakkeista eikä tutkimustuloksista.

Käyttäkää hetki aikaanne kyselyn täyttämiseen, sillä jokainen vastaaja on tässä tärkeä melko suppean osallistujamäärän takia. Ammattitaidon ja yhteistyön kehittäminen on tärkeää tilojen, lomittajien ja lomatoimiston välillä. Vastaukset tulisi palauttaa viimeistään 31.3.2011 mennessä lomatoimistoon.

Kiitos yhteistyöstä!

Ystävällisin terveisin,

agrologiopiskelija Marjo Ranta-Pitkänen

(044-2811725, marjo.ranta-pitkanen@seamk.fi)

Kysely lomittajille lypsyrobottitilojen lomituksesta

ikä: _____

sukupuoli: a) nainen b) mies

1. Kuinka kauan olet toiminut vakituisena
lomittaja? _____

2. Millaisen koulutuksen olet käynyt lomittajaksi?

a) maatilataloudenperustutkinto

b) karjatalouden ammattitutkinto

c) oppisopimuskoulutus

d) muu, mikä _____

3. Lomitatko robottilypsytiloja lomarenpaikoissa?

a) kyllä

b) ei

4. Yleinen tyytyväisyys lomitettaviin tiloihin ja sen töihin, asteikolla 1-6

(jossa 1= erittäin tyytymätön, 2= tyytymätön, 3= ei tyytymätön eikä tyytyväinen,
4= tyytyväinen, 5=erittäin tyytyväinen, 6=ei osaa sanoa)

a) 1

b) 2

c) 3

d) 4

e) 5

f) 6

5. Lomitatko useammalla kuin yhdellä robottilypsy tilalla?
- a) kyllä
 - b) ei
6. Lomitatko pääasiallisesti robottilypsy tiloja?
- a) kyllä
 - b) ei
7. Oletko saanut koulutusta robotin käyttöön?
- a) kyllä
 - b) ei
8. Millaista koulutusta olet saanut?
- a) osallistunut robotin käyttöönottokoulutukseen tilalla
 - b) kunta on järjestänyt koulutuksen maatalousoppilaitoksen kautta
 - c) yrittäjä on perehdyttänyt robotin käyttöön
 - d) muu,
mikä _____
9. Onko koulutus ollut mielestäsi riittävää?
- a) kyllä
 - b) ei
 - c) ei osaa sanoa
10. Jos vastasit edelliseen kysymykseen "ei", millaista koulutusta haluaisit lisää?
- _____
- _____
- _____

11. Onko robotilta tulevien hälytysten kuittausvastuu yksin sinulla lomituksen aikana? Päivystätkö siis periaatteessa koko lomituksen ajan kaikki hälytykset yksin?

- a) kyllä
- b) ei

12. Miten raskaaksi koet varallaolon lomituksen aikana? (asteikolla 1-5)

- 1) ei yhtään
- 2) vähän
- 3) jonkin verran
- 4) paljon
- 5) todella paljon

13. Kuinka usein hälytyksiä tulee?

Ilmoitushälytys, rutiinihäiriö, johon riittää vastaaminen tai kuittaus:

_____kertaa viikossa

Hälytys, toimintahäiriö, joka vaatii paikalle menon ja jonkinlaisen toimenpiteen:

_____krt viikossa

Toimintahäiriö, joka vaatii huoltomiehen kutsumisen:

_____krt vuodessa

14. Onko mielestäsi tilojen ja lomittajien välinen tiedonkulku hyvä?

- a) kyllä
- b) ei
- c) ei osaa sanoa

15. Jos vastasit edelliseen kysymykseen "ei", niin miksi tiedonkulku ei ole hyvä tilojen ja lomittajan välillä?

16. Onko työaika mitoitettu mielestäsi riittäväksi tiloilla?

- a) kyllä
- b) ei
- c) ei osaa sanoa

17. Jos vastasit edelliseen kysymykseen ”ei”, niin mitkä ovat mielestäsi syyt siihen ettei työaika ole riittävä?

18. Koetko työn liian raskaaksi?

- a) kyllä
- b) ei
- c) ei osaa sanoa

19. Jos vastasit edelliseen kysymykseen ”kyllä”, mitkä seikat vaikuttavat siihen että koet työn liian raskaaksi?

20. Avoin palaute lomitus töihin liittyen

KIITOKSIA VASTAUKSISTANNE!!